

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítisor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 > — >

Negyedévre . . . 1 > 50 >

Egy hónapra — > 60 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 > — >

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — > 80 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 > — >

Negyedévre . . . 2 > 50 >

Egy hónapra 1 > — >

Egyes szám ára 4 kr

Szocializmus és hazafiság.

(—a.) Akinek csak némi homályos fogalma és ismerete van a társadalmunkat égető kérdéstről, — aki csak valamit hallott az »internationale«-ról, — az eleve tisztában van vele, hogy az a két fogalom, mely e vezércikk homlokán áll, a szocializmus t. i. és a hazafiság, nagyon ellentétes, egymással hadi lábbon álló fogalom.

Nem is csuda. A társadalmi baj nem szorítkozik egy ország határaitra, — az a mozgalom, mely a maga módja és felfogása szerint segíteni akar rajta, az a mozgalom sem maradhat elszigetelten egy ország határai között. Ez ugyan még csak nemzetközivé teszi a mozgalmat, de nem hazafiatlanná, ami pedig nagy különbség.

Hazafiatlanná tulajdonképpen az a körülmény teszi a szociális mozgalom embereit, hogy senki velük és bajukkal nem törődik.

A hazáról és az államról ők magaslatos fogalmat alkottak maguknak. Azt gondolták u. i., hogy a haza vagy állam nem klikkek, osztályok által bérbevett valami, hanem a polgárok összesége, melyben ők is, a munkások is védelmet találnak. Azt gondolták, hogy az az állam van ő értük és nem ők az államért. A liberális állam azonban másra tanította őket.

Ez a felfogásuk az állam lényegéről ideálisnak, ábrándnak bizonyult. Az élet kiábrándította őket. Az élet arra tanította őket, hogy ők csak azért vannak, hogy az államnak szolgáljanak. Mint katonák életüket és vérüket, mint polgárok vagyonukat, pénzüket, — ha más nincs — keserves keresményüket adják az államnak.

Az állam, ez a telhetetlen moloch, mindezt elfogadja, sőt ha — nem adják — behajtja, — de viszonzásul semmit nem ad érte. Szólási és gyülekezési jogukat megnyirbálja; a választói jogot olyan feltételekhez köti, hogy a legtöbb ember ki van zárva abból, — de még e feltételket is kényekedve szerint változtatja; ha

meglopják, megrabolják a polgárt az állam nyomozza, üldözi a tettest — de kárpótlást nem ad; — ha pere van a polgárnak, a maga költségén, az államnak fizetett bélyegeket, az ügyvédnek járó díjak révén keresheti jussát, de hogy meg is kapja, azt a liberális állam nem garantálja; — ha nincs foglalkozása a munkásnak, az állam ugyan nem ad neki, sem a munkaadót arra, vagy kártérítésre nem kényszeríti; — ha beteg a munkás — ingyen orvoslást az állam részéről hiába vár, — legfeljebb a munkadíjából levont illeték fejében a betegsegélyező pénztárból várhat valamit; — ha elaggott, munkaképtelen lesz, az állam ugyan el nem tartja sem őt, sem családját, sem a munkaadót nem kötelezi arra, hogy az ilyenekről — munkások fáradsága révén besepert busás jövedelemből — gondoskodják.

A munkások az első csalódás után még nem fordultak az állam ellen. Törvényes úton akartak segíteni sorsukon. Összejöttek tanácskozni. Segítség és oltalom helyett szuronyra találtak. Akkor megalkották az »internationale«-t és kimondták: »ubi bene, ibi patria«; ahol többet fizetnek, jobban bántanak velünk, ott a mi hazánk.

Mikor Magyarországon is jelentkezett ez a mozgalom, Tisza Kálmán indítványára kimondták, hogy nálunk nincs baj. Így tesz — úgy mondják — a strucz madár is. Mikor látja az ellenséget, homokba dugja a fejét: most már nem látja, azt gondolja őt sem látják.

Mikor később megint merészkedett jelentkezni a baj, akkor meg azt mondták rá, nálunk nem olyanok a szociálisták, mint a külföldön; nálunk mind jó magyarok, jó hazafiak; — és megnyugodtak benne.

Mikor az alföldön már nagyobb mérvben és új, veszedelmes formában jelentkezett a baj, akkor a külföldi izgatókra fogták. Pedig a vásárhelyi tárgyalás másra taníthatta volna őket. Azok az egyszerű

emberek őszintén elmondták, mi a bajuk. Elmondták azt is, hogy megpróbálták előbb mindent; mikor mindenütt visszautasították őket, akkor képviselőjükhöz fordultak; ez a jeles ur pedig azt mondta nekik, hogy ő csak választóit képviseli, a munkások pedig nem választók. Ez a bölcs tantétel valóban pompásan illik a liberális állam fogalmához.

Mikor egy másik képviselő meginterpellálta Bánffy miniszterelnököt, ez az ünnepelt nagy férfiú nem szégyenlette kijelenteni, hogy ő nem is konyit a dologhoz.

Most pedig, hogy a szociálisták a milleniumra sztrájkolni készülnek, csodálkozva a magyar liberálisizmus és méltatlankodva hazafiatlannak bélyegzi őket. Ezek pedig nem ijedtek meg a nagy vádtól. Csütörtökön gyűlést tartottak, de nem tiltakoztak a vád ellen, nem is mentegették magukat. Sőt még tovább mentek. Ime egyik fővárosi lapnak jelentése e gyűlés legérdekesebb részéről.

»Fejtegette az egyik vezér-szónok a hazafiság fogalmát, mely szerinte nem más, mint »az emberekbe belenevelt jó vagy rossz tulajdonság, mely tehát nem születik az emberrel«. Ennek a témának a fejtegetése közben elmondta, hogy a kedves magyar haza határait most vörös-fehér-zöld vámsorompók jelzik, a földrajzból mindnyájunk előtt ismeretes vonalokon. De ha a muszka majd meggondolja magát s ezeket a nemzeti szín czövekeket beljebb tolja, például egész Budapestig, Erdélyt és a nagy magyar Alföldet elfoglalja és orosz birtokká teszi, akkor . . . akkor ő szerinte az alföldi magyar birtokosok, ezek a nagy magyar hazafiak, szépen térdet hajtanak a muszka előtt, s saját javuk érdekében jó muszkák lesznek.« A jelen volt inspektációs rendőrtisztnak semmi szava sem volt e gyalázatos rágalomra.

Mindenesetre sajnálandó dolog, de a mondottak után nincs mit csodálkozni rajta.

Az orvosság pedig erre nem az, hogy

a jövő héten más munkásokat gyűjteni össze és hazafias tüntetést rendeztetni velük, hanem az, hogy az irányadó körök valahára komolyan foglalkozzanak e dologgal. Kétségkívül nemcsak szép szóra és nemesak katonaságra van szükség, hanem pénzsegélyre is. Meg kell lenni annak is. Ha a német színházra tudott volna adni az állam 200,000 frtot, — ha milliókat tud kidobni a felesleges polgári anyakönyvvezetésre, — tudhat adni, kell tudnia a magyar munkásoknak is.

Az is igaz, hogy e kérdésnek egy része csak nemzetközi uton oldható meg, — annak is meg van a maga módja, csak jóakarattal kell hozzá. Azt pedig megérdemli a magyar munkás osztály és annak veszélyeztetett hazafisága.

Zavar Esztergomban.

Miként a »Hazánk« írja: ez a címe a legújabb egyházpolitikai szenzációnak. A »Pesti Hírlap« értesülése szerint ugyanis:

Vaszary Kolos herezegprimás több hónappal ezelőtt felterjesztést intézett Rómába a Vatikánban székelő kongregáció inkvizícionához, a mely a legfőbb fórum egyházi ügyekben, különösen azt a kérdést boosátván elbírálás alá, megengedhető lesz-e, hogy a katolikus tanítók is elfogadjassák az anyakönyvvezetői állásokat. Az idézett lap értesítése szerint, a herezegprimás nem csak megengedhetőnek javasolta a katolikus felekezeti tanítók anyakönyvvezetői tisztségét, hanem egyenesen szükségesnek és mellőzhetetlennek ítélte.

A kongregáció s inkvizícionális tárgyalván a fölterjesztést, a magyar főpap nézetéhez hozzájárult s folyó évi május 16-iki kelettel erről a herezegprimást a kongregáció elnökének aláírásával el látott leiratban értesítette, megengedvén és helyeselvén, hogy a katolikus felekezeti tanítók elválallassák az anyakönyvvezetői állásokat.

A herezegprimás már erről informálta is közegeit, midőn megérkezett Rampolla pápai államtitkár hivatalos jegyzéke, a mely a kongregáció megállapodásának a kihirdetését megtiltván, a pápa parancsát közli, a mely kimondja, hogy a katolikus tanítók nem alkalmazandók anyakönyvvezetésre.

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Egy cégtábla története.

— A »Tiszantul« eredeti tárczája. —

Irta: Kincs István.

Ott kezdem, hogy Weisz Náthán megbukott.

Ebben utóvégre még semmi különös sincsen, mindennapi történet az nagyon: egy esztendő alatt talán száz Weisz Náthán is megszűnik a cégtáblán Weisz Náthán lenni — az egész országban. Hanem a dolog érdeme még csak ott kezdődik, hol a bukott kereskedő tulajdon sógorát, Rosenberg Levit is becsapta.

Becsapta tisztára. Szegény Rosenbergnek másfélezer pengője ritta meg a Weisz Náthán lelketlenségét. Mert hát lelketlen volt a gazember. Ha nem lett volna az, akkor a sógnak inkább jutnia kellett volna a bukásból, hogysen még ráfizessen. Így szokott ez már rendszeresen történni. Csak Weisz Náthán tett kivételt.

S hozzá még szemtelen is volt Rosenberggel szemben.

Mikor ez elvitte hozzá a váltóját, hogy fizesse ki, akkor még ő kerekedett fölül. Fizetés helyett azt az ajánlatot tette neki, hogy minekután a Weisz N. cég megbukott s Weisz R. folytatja az üzletet az ő drágalátos Regínája személyében, annak okáért legjobb lesz, ha ennek még másik ezeröttszáz forintot ad. Ha eleget tesz a kérésének, akkor a Weisz R. cég kész neki háromezer pengőről kiállítani az új váltót. Szóval Rosenberg Levi megkapja

Laptársunk a »Hazánk« megjegyzi:

Ez a tényállás a Pesti Hírlap szerint. Azavar megvan, ez tény, de nem Esztergomban, hanem a belügyminiszteriumban, a honnan ez az ügy kiindult. Perczel Dezső bonyhádi választása alatt odaigérte az anyakönyvvezetői állásokat a tanítóknak is, a mi kortesbeszédbe bele is illett, de nem a belügyminisztertől, a kinek a törvényt kötelessége tudni. Ez a kérdés a képviselőházban is szóba került, a hol alaposan felvilágosították a minisztert, hogy a bonyhádi jelölt ígérete az 1868. évi XXXVIII-ik törvény-cikk világos rendelkezésével ellentétes, s ezzel a belügyminiszteriumban el is ejtették a tanítók anyakönyvvezetői megbízását s nem is jött volna szóba, ha most nem komplikálnák úgy, mintha az a pápa és a herezegprimás között összeütközés okát képeznék. Erről szó sem lehet, mert akár milyen az álláspontja a herezegprimásnak a kongregációnál s ellentétes-e ezzel a pápai döntés, ez semmiféle praktikus jelentőséggel nem bír, mert az alap, a tanítók anyakönyvvezetői megbízása kérdésbe nem jöhet legalább is addig, míg a törvényhozás novelláris uton el nem törli az 1868. XXXVIII-ik törvény-cikk intézkedését, a mely olyan világos, hogy semmiféle konfliktus nem származhatik ebből a kérdésből az állam és az egyház között.

Uj kabinet Ausztriában.

Egy előkelő bécsi politikustól kapjuk a következő sorokat: Az osztrák urak házában számtalan miniszter liszta kering, melyek jól lehet nagyon eltérők, de legtöbbször a »jövő emberének« Badeni grófot tartja. Mint teljes hittelű forrásból értesülök az új kabint a következő tagokból fog állani: Miniszterelnök: Badeni gróf. Belügyminiszter: Kiehlmann s segg. Pénzügyminiszter: Böhm. Igazságügyminiszter: Gróf Pininski vagy gróf Chorinski. Honvédelmi miniszter: Gróf Welfersheimb. Kereskedelmi miniszter: Lovag Wittek vagy lovag Bilinski. Földmivelségi: Báró Washington. Kultuszminiszter: Báró Gautsch vagy gróf Latour. Galícia minisztere: Lovag Bobrynski. Csehország minisztere: Gróf Czernin. Tehát 6 gróf és 3 illetve 4 lengyel. Megjegyzendő, hogy a listában egyetlen egy liberális miniszter jelölt sincs, mi min-

dénesetre élénk világot vet Ausztria jelenlegi politikai viszonyaira, hogy mmár teljesen lejárta magát a szabadelvű párti szédelgés s liberálisok lépésről-lépésre ivesztik el lábuk aló a talajt.

Lapszemle.

Budapest, 1895. július 20.

A »Magyar Állam« a liberalis sajtót itéli el; hogy a magyar főpapságnak az egyházpolitikai törvények végrehajtásával szemben elfogalando álláspontját befolyásolni igyekszik.

A »Hazánk« a magyar mezőgazdaság szomorú állapotairól cikkezik s a kormányt vádolja hogy e bajokon nem segít semmit sem.

A »Magyar Hírlap« a Sztambulov halálával beállott politikai viszonyokról cikkezik s azt írja, hogy ha az oroszok bemennek Bulgáriába: az felette sérelmes dolog lesz Európára, még inkább reánk és leginkább a bolgárookra nézve; de sem erkölcsi, sem politikai szempontból sem lesz annyira elítélendő, mint hogy ha a mi erkölcsi támogatásunk mellett létezik ilyen kormányzat, követhetnek el ilyen tények.

Az »Egyetértés« »Vármegyei tisztújítás« cím alatt a belügyminiszternek e tárgyban kibocsátott rendeletéről ír s azt mondja, hogy ne kívánjon a kormány kortesszolgálatokat a közigazgatás embereitől, tűzze ki nekik egyetlen feladatukul a gyors és lelkiismeretes szolgálatot, s akkor közigazgatásunk a legszorgalmasabban kívánalmaknak meg fog felelni és nyugoteurópai színvonalon fog állani. Addig pedig, a míg ez be nem következik, az ily miniszteri rendelet csak papír fogyasztás.

A »Nemzet« vezércikkre alkalmas téma hiányában a szabadelvű párt magasztolására ír ékes virágos stylusban tartott bombasztikus dicsériádat.

A »Nemzeti Ujság« a belügyminiszternek a jövő évi megyei restaurációk tárgyában kibocsátott legújabb rendeletét kritizálja, melyben a miniszter biztosítani akarja a minősítési törvénynek szigorú megtartását a tisztújítások alatt s felsorolja a rendelet számos lényeges hibáját.

A »Pesti Hírlap« a prostitúció rendezéséről Magyarországon cikkezik s e kérdésnek mielőbbi megoldását elhalaszthatatlannak tartja.

— Akasztófa, zsidó, gazember! — hörögte Rosenberg Lévi kétségbeesve s rávetette magát a Náthánra.

De ez markos ember létére egy kezével félrelökte a rabiatos sógort és vigasztalni kezdte.

— Ne bánd, Lévi, majd megfizet neked az lezig. Csak kölesönözz annak is valami kis summát.

— Kölesönözzön neked a Jehova egy kötelet; s avval huzzanak föl a szombathelyi zsinagóga tornyára a nyakadnál fogva, te esaló, gazember. Te tartozol, te fizess!

— Ne lármázz, Lévi, ha mondom — vágott a sógor szavába Náthán — mert pusztá szóval semmire se mégy velem. A Weisz R. cég szintén meghalt, hiszen tudod, hogy más már a cégtábla künn.

— Mert igenis, hogy a régi: át füstöttétek ti zsebmetszők. S a friss füstök alól még most is ott kukucsál a Weisz N. és a Weisz R. név azok a régi esalók.

Náthán vállalt vont. Azt akarta vele mondani, ha azok a nevek csakugyan áttörnek az új festéken, hát csak hadd törjenek, azért Rosenberg abból a pénzből, melyet Náthántól, vagy Regínától kap, abból hát nem eszik. Mert a bukott cégek nem fizetnek még a sógnak sem.

— No fizetsz, te gazember? — kérlete meg újra Rosenberg az ő rokonát.

— Nem lehet, sógor, ha mondom — volt a válasz. A cég neve Weisz Iezig — pedig Iezig nem tartozik neked. A többi letűnt a tábláról.

minden pénzét. De ha ezt nem teszi, akkor hát zsidó létére vessen csak keresztet a Weisz Náthának adott pénzére. Mert Weisz Náthán meghalt, nem létezik többé: a halottak pedig nem fizetnek.

Rosenberg Lévi erre az ajánlatra olyan arezot vágott, mint a kít egy sajtár vízzel nyakon öntenek.

— Oh! a gazember — csikorgatta elfojtott dühében.

Hanem lecsöndesedett.

No de hiába is kapálózott volna. Megragadta inkább az utolsó reménysugarat, mit az a drágalátos sógora neki mutatott. Megtette azt a bolondot és lépre ment neki. Bizott a Weisz R. cég nagyobb böesületességében és a veszett pénz kedvéért megreszkította a második másfélezeret. Bár ne tette volna.

Az a cégtábla úgy látszik nagyon is hozzászókkott a metamorfosisokhoz, mert egy szép nyári napon a Weisz R. fölírás Weisz J.-re változott rajta.

Bizonyosan a legöregebb fiura keresztelték: lévén annak lezig a neve.

Mikor Rosenberg Lévi tudomást vett az új keresztelőről, azt hitte nyomban megüti a guta. Reszketett mint a nyárfalevél. Magánki-vül rontott a sógorához.

— Fizess! gazember, fizess! — kiáltott négykézláb hadonázva.

Hanem Weisz Náthán nyugodtan válszolt.

— Nem lehet, sógor, sehogyan se lehet, hiszen látod, hogy a Regina is megbukott.

A »Pesti Napló« a Sztambulov halála által beállott bolgár politikai viszonyokról cikkeznek.

A »Budapesti Hírlap« az angol liberálisok vereségéről ír s kifejti azon okokat, melyek a szabadelvűek vereségét előidézték.

A »Magyarország« a Sztambulov gyilkosainak elfogatásáról cikkeznek. Azt állítja, hogy a szófiai rendőrkapitány paktált a gyilkosokkal sőt még azt is állítja, hogy a gyilkosság közvetlen a rendőrkapitány közegei által vitetett véghez.

Sztambulov temetése.

Szófia, jul. 20.

Bulgária felszabadítójának hült teteme felett bezárult a sir. A legnagyobb bolgár hazafi nem lesz többé szálla senki szemében.

Sztambulovné visszautasította azt a koszorút, melyet a fejedelem küldött férje ravatalára. E helyett érkezett a halott barátaitól, a bolgár néptől, s egész Európából annyi virágból összefont jele az őszinte, igaz részvétnek, hogy ez egészen behorítja a ravatalt.

Erre a visszautasításra a fejedelem hamar megadta a maga feleletét és most már eltiltotta Sztambulov ravatala mellől a hivatalos Bolgárországot.

Hanem a ravatalon nyugvó halott azért mégis csak Bulgária legnagyobb fia marad.

S míg a meggyilkolt özvegye és a fejedelem így állanak ellenségeként egymással szemben a halott felett, addig távirati tudósításaink szerint, Bulgária igazságszolgáltatásának a közegei Sztambulov gyilkosait fogdossák össze, vagy legalább úgy tettetik magukat, mintha ezt cselekednék.

A tragédia háttere fölött domboruló politikai égbolton pedig egyre több felhőske gyülemlik, mintha zivatar készülne, amely Ferdinánd bolgár fejedelem trónját komolyan fenyegeti.

A halottasház pedig néma. Csak azt kívánja meg, hogy ne zavarják csendjében olyan hangok, a melyek eddig nem

részvétről beszéltek. Amit követelhetne, hogy támaszszák föl a koporsóban fekvő halottat, azt nem tudná megadni fejedelmi kegy.

A mai napról szóló tudósításaink a következők:

A részvét.

Ferencz József király táviratot intézett Sztambulov özvegyéhez, melyben részvétét fejezi ki.

A temetés.

Szófia, július 20. (Saját tudósítónk távirata) Sztambulov hült tetemeit, ma helyezték örök nyugalomra. A vidékről ezrével jöttek be az emberek s a temetésen feltűnő volt, hogy a hadsereg tisztjei csekély számmal jelentek meg. A kirukkolt katonaság is, csak a rend fenntartására törekedett.

A temetési menet, habár a ezél az volt, hogy az mentől egyszerűbb legyen s mégis a lehető legfényesebb volt.

Elöl hatalmas koszorus kocsik mentek s a kocsik előtt az elhunyt érdemeit vitték. A gyászkoesi oldala is telve volt koszorúval s a gyönyörű koporsót először Sztambulov barátjai vitték.

A koporsó után az államférfiak csoportja haladt s megszámlálhatatlan sok koesi és nagy néptömeg.

Szófia, július 20. (Saját tud. táv.) Sztambulov sirjánál az özvegy elájult s eszméletlenül szállították kocsijára. A temetésen Ferdinánd nem volt jelen s mindenki megütközve látta, hogy a kormány részéről sem volt senki a nagy halott végtisztességén.

Szófia, július 20. (Feladatott este 10 órakor.) Ma este egy nagy csoport verődött össze s Ferdinándot és az orosz czárt abezugolva járták be a város utcáit, de a katonaság szétoszlatta a népet.

Szófia, július 20. (Saját tudósítónk távirata.) A tüntetők közül harminczegyet elfogtak s köztük egyben egy ismert nevű nagy politikusra ismertek. Az izgalom óriási s mindenki el van készülve a legrosszabbra. Szófiába még egy ezred huszárságot vontak s a katonaságnak ki van adva, hogy a legelső komolyabb tüntetés alkalmával éles töltséssel lőhetnek.

Szófia, július 21. (Feladatott éjjel 1 órakor.) Politikai körökben ma este az a hír ter-

jedt el, hogy kisült, miszerint a gyilkosságot oroszok által felbékelt orvgyilkosok vitték véghez, de mindez megerősítésre vár.

Elfogott gyilkos.

Szófia, július 20.

Legjobb forrásból jelentik, hogy a gyilkosok üldözése már eredménnyel járt. Az egyik gyilkost és két czinkostársát elfogták. Egy másiknak pedig nyomában vannak. Az a feltevés, hogy Sztambulovot Panitza agyonlövéséért való boszúból gyilkolták meg, nem állhat meg, mert Panitza halálos ítéletét nem Sztambulov, hanem a fejedelem írta alá. Inkább lehet igaz, hogy Karabulov haláláért álltak bosszút, mert ennek halálos ítéletét a fejedelem távollétében Sztambulov írta alá. Karabulov a fejedelem ellen tervezett merényletet.

A visszautasított fejedelmi koszoru.

Szófia, jul. 20.

Az »Agence Balcanique« jelenti: Az ismételt, kimondhatatlanul sértő magatartás és merrev ellenségeskedés következtében, melyet Sztambulov családja Ferdinánd fejedelem küldöttjeivel szemben tanusított és mely magatartást a végtelenségig vitték azzal, hogy a fejedelem nevében hozott koszorút rideg és sértő modorban visszautasították, utóbbi főudvarmesteréhez a következő táviratot intézte:

»Tekintettel Sztambulov családjának kvalifikálhatatlan magatartására, melyet lojális és tiszteletteljes lépésemmel szemben tanusított és minthogy nem vagyok hajlandó hű szolgálmat továbbra is sértéseknek és bántalmazásoknak kitenni, kénytelen vagyok önnek polgári és katonai udvarom tagjainak minden részvételt Sztambulov ur temetésében eltiltani.
Ferdinánd.«

Szófia, július 20.

Sztambulov özvegye a világot minden részéből egyre kapja a részvét-táviratokat.

Londonból Battenberg Henrik herceg, Viktoria királynő veje, meleg hangu táviratban fejezte ki az angol királynőnek mélyen érzett részvétét. Lipót belga király nevében a szófiai belga konzul, Károly román király nevében a román főkonzul fejezte ki részvétét az özvegy előtt. A török szultán képviselőjében a szófiai török ügyvivő kondoleált.

A bűnvizsgálat.

Lassan, nagyon lassan halad a vizsgálat Sztambulov lemészárlásának ügyében. A kormány abból indul ki, hogy Sztambulov magán-

Ott állott a ezégtáblán hatalmas aranyos betűkkel. Mindenki megolvashatta.

Rosenberg is bekívánczolt a városba s éppen Fejérral szemközt ütötte föl a maga sátorfáját. Csakhogy az ő üzlete sillí volt a Fejér Lászlóhoz képest.

Weisz Náthán eleget nevette a sógora öröklődését. Mert hát ugyan mit keres az olyan ember városban, kinek hétszám nem akad két három vevője. És Rosenberg boltja csak úgy kongott az ürességtől.

Hanem egy idő óta mintha fordult volna a koczka: sokkal többen tolakodtak a Lévi boltja előtt, mint a gazdag sógornál. Néha egész esődület verődött össze az üzletnél s Rosenberg Lévi kézzel-lábbal magyarázott nekik.

Fejér László Weisz Náthán személyében megcsóválta a fejét. Kíváncsi volt ugyan, mi történik itt. Ő is átment és megnézte a kirakatot. Csak egy pillantást vetett bele s már is meghökkent.

A kirakatban narancs és fügek közé ékelve egy ezégtábla szomorkodott Weisz J. fölírással. S Weisz J. alól kikandikált a Weisz R. és az alól meg a Weisz N. is mintha jelentkezett volna. Azok a gaz falusi főstök csak nem tudnak böcsületesen mázolni. A főstököt megviseli az idő s egy ilyen haszontalan tábla elárulja egy ezég egész történetét.

No de ha nem is árulta volna el, elárulta Rosenberg Lévi. A járőkelőknek hangos szóval megmagyarázta, milyen gazember az a Fejér László. Háromszor bukott, itt a korpusz delikti,

tessék csak jól megfigyelni, legalól a Weisz Náthán neve, azután Regina, a felesége lett a ezégtulajdonos, majd Iezigre szállott az üzlet, mind mind rajt van a ezégtáblán s most az akasztófa Fejér László névvel bolondítja túl a világot. Őt a sógorát háromezer pengővel csapta be, másokat még többel, tessék csak óvakodni tőle. Ez a ezégtábla elrettentő jel minden becsületes embernek, hogy Fejér László üzletébe be ne tegye senki is a lábát.

Weisz Náthán körül forgott a világ. Elvágja magát, ha valaki nem támogatja. Ugy vezették haza s fektették le.

Hogy felébredt, első szava is az volt:

— Az az átkozott ezégtábla, az a gazember még tönkretesz velem.

Fölgrott s rohant Rosenberghez.

— Te, te, sógor, hogy adod nekem azt a táblát?

— Annak az ára hatezer forint — felelt a sógor gúnyosan mosolyogva.

— Adok háromezeret érte.

Levi rázta fejét.

— Négyezeret.

Levi megint rázta.

— Ötöt.

A sógornak az se tetszett.

— Megkapod a hatot. Te akasztófa.

Rosenberg egyet biccentett s meg volt kötve az alku. Az a ezégtábla átvándorolt Fejér Lászlóhoz, darabokra vágta s valóságos lelki gyönyörűséggel füstölt vele. Grófok se fűtenek ilyen drága fával. Azt csak a gazdag Fejér László teheti.

— Rajt vagytok még, gézenguzok!

— No ha annyira tetszik neked az a ezégtábla, ha abban van minden reménység, hát fizessen meg neked az a ezégtábla.

Ezt mondta Weisz Náthán nagyuri gravitással s a faképnél hagyta Rosenberg Lévit, azt a dühös sógort.

Most is a fogait csikorgatta. Ha a Weisz Regina elébe kerül, hát bizonyosan megesi.

De így magára állott, egyedül magára. Ugyan kin töltse ki a mérget.

A ezégtáblára esett a pillantása.

A mérge megint felforrnt benne. Perczig se gondolkodott, fogta és egy lökéssel lerántotta a falról. Akkorát zuhant, hogy sóhajtott bele az egész utca. Hanem Lévi nem hagyta a földön, nem tipródott rajt, hanem a hátára kapta azt a hosszú táblát s rohamlépéssel futott vele haza felé.

Aki látta, azt mondta, a Rosenberg Lévi megbolondult.

Pedig sehogyan se bolondult meg. Ellenkezéleg annyira okos lett, hogy nem követelte soha Weisz Náthántól többet adósságának a lerovását. Pedig a Weisz J. tartotta magát az új ezégtáblán. Az emberek azt is tudták, hogy mióta Iezig az üzlet neve, azóta a Náthán gazdagodik.

S lehetett valami a dologban. Mert Weisz Náthának eszébe jutott valami, beköltözködött Szombathelyre s nagy üzletet nyitott.

Csakhogy ekkor már Fejér László volt a Weisz Náthán neve.

boszu áldozata lett és ilyen szempontból vezeteti a vizsgálatot. Ha a vizsgálóbíró eljárása jóhiszemű, akkor megbotránkoztató az a határozatlan tapogatózás és kapkodás, a melyet a bünvizsgálat maga is elárul. Ma elfognak valakit, holnap elbocsájtják, négy-öt maczedómiat letartóztattak, az igazi bűnös pedig Isten tudja, hol jár. Szófiában lovas zsandárok nyargalnak. Néhány házbán házmotózást tartottak, de eredmény nélkül. Sztambulov két embert nevezett meg gyilkosaként. Ezek egyikét a rendőrség nem nyomozta ki, másika magasrangú hivatalnok és minthogy alibit mutatott ki, szabad lábba hagyták és éjjel-nappal hangosan keresi a gyilkost. Ferdinánd ismételve telegrafált a kormánynak, hogy erőlyesen nyomozza a gyilkost. De ha olyan kis városban, mint Szófia, három nap alatt nem nyomozzák ki a gyilkosokat, akiket Sztambulov megnevezett, akkor joggal kételkedhetni, valóban erőlyesen és komolyan folytatják-e a vizsgálatot.

Mint Belgrádból telegrafálják, a Szófiából érkező vonatokat bizalmas diplomáciai figyelemmel megvizsgálják, nehogy a gyilkosok arrafelé menekülhessenek.

Tegnap a »Mir« a bolgár hivatalos lap, külön kiadásban jelent meg, felvilágosításokat adva a rendőrségnek a merénylet előtt és a merénylet után követett magatartásáról. Ezek szerint a rendőrség gyanúsítását már nem lehet teljesen fentartani. Igaz, hogy egy néhány esendőr nem úgy lépett fel, mint kellett volna, valamint még Sztambulov szolgálójának az ügyét sem lehetett még tökéletesen felderíteni, ámde a nyomozást már megkezdték és nincs ok azt hinni, hogy a vizsgálatot nem vezetik komolyan. A miniszterelnök őszinteségében nem lehet kételkedni. A mit a nyomozás eddig kiderített, azt természetesen még nem hozzák nyilvánosságra, annyit azonban már tudnak, hogy a nyomon vannak. A rendőrség eljárása felett való ítélletől tehát mindaddig tartózkodni kell, mig nem a vizsgálat be nem lesz fejezve. — A »Svoboda« mindig féktelen volt, most is az. A kormány nehéz helyzetben van, amelyből kimenekülést csak Stoilov tapintatától és becsületességétől lehet várni.

Mint Szófiából táviratozzák, a rendőrfőnök elbocsátotta a szolgálatból azt a három esendőrt, akik elfogták Sztambulov szolgálóját s bírói vizsgálatot fognak indítani ellenük. A rendőrfőnök, aki a legerélyesebben vezeti a nyomozást, a rendőrbiztost is bírói vizsgálat alá fejegette.

Hogyan szervezzük a rendőrséget?

— Az iskola. —

Azzal kezdjük, a mivel »a városi rendőrség államosítása« cím alatt megjelent cikkünket végeztük: *tárolról sem akarunk személyekkel foglalkozni* és a mit elmondunk tiszta meggyőződésünkben fakad és a közérdek szempontjából történik.

Mielőtt a napokban vázolt hiányok bővebb fejtegetésébe bocsátkoznánk, *általánosságban* akarunk elmondani egyet-mást, melyek szoros összefüggésben állanak a rendőrség helyes szervezeti kérdésével.

Ma a nagyváradi rendőrség minden egyéb, csak nem rendőrség, fizikailag sem képes eleget tenni a reá ruházott köteleességeknek.

Ma a rendőrség végzi az iparhatóság, a községi és rendőrbírói, valamint az előjáróság teendőit és midőn hivatásának ezen a téren megfelelt, már fizikai ereje és ideje sincs, hogy a nevéhez szorosan fűződő tulajdonképeni köteleességeit kifogástalanul teljesítse.

Ma a rendőrség első sorban foglalkozik a város pénztárát illető tandíj, bérkoesisok, városi bérlők hátralékának és a közigazgatási végrehajtás útján beszédendő hitközségi adók, betegsegélyzők, kéményseprési stb. díjak behajtásával; ma a rendőrség végzi a kézbesítő hivatallal járó fáradságos munkát, a rendőrség valóságos ló-futó kisbírója a városi tanácsnak, honnan a miniszteri leiratokat is sorban

leadják azzal a kísérőrendelettel, hogy *„további intézkedés végett kiadatik a rendőrkapitányi hivatalnak.“*

Ilyen körülmények között sem lehet esedákolni, ha a mi rendőrségünk a szó szorosabb értelmében vett közrendészet helyét csak *előjárósági teendővel foglalkozik.*

Ebből következik, hogy jó rendőrséget szervezni mindaddig nem lehet, míg az előbb említett és ezen közigazgatási ág keretébe nem tartozó ügyek ellátását a rendőrségtől követeljük; nem pedig azért, mert a tisztviselők éjjel és nappal az irodákban kell, hogy foglalkozzanak és az ugynevezett külső legfontosabb természetű hivatalos teendőket azok a tudatlan közemberek végzik — ha végzik — a kik nagyon sokszor maguk is beleütköznek a büntető törvénykönyv paragrafusaiába.

Ezért említettük a multkor első sorban a *rendőriskola hiányát.*

Igaz, hogy a nagyváradi rendőrségnél, mióta ifj. *Rimler* a főnök, némelykor iskolázzák a legénységet, de mi nem ilyen iskolát értettünk, illetve érintettünk multkori cikkünkben.

Az olyan tanítás, minőben most részeseül a rendőr-legénység, *még hátrányos*, mert csak *tudakossá* teszi az egyenruhás közegeket és mint számos példa illusztrálja a törvényszéknél, a hatósági közeg elleni erőszakkal vádolt egyének nagyon gyakran hivatalos hatalommal való visszaélést bizonyítanak a végtárgyalásokon és a rendőrt kénytelen elítélni a bíróság.

Másutt például a következőleg történik a legénység kiképzése:

Ha az illető orvosi vizsga alapján beválik, akkor felveszik a rendőrség kötelékébe, de előbb iskolába kell járnia és ha ott elsajátította a tudnivalókat, akkor kinevezik.

A kinevezés, vagyis az iskoláztatás után kezd külső szolgálatot teljesíteni és akkor is a kisebb jelentőségű dolgokon kezdi és fokozatosan halad előre tehetségéhez képest.

A tanítást nem csak az őrmesterek végzik másutt, hanem a szakelőadók, és egy tiszt orvos, a kik ezért *külön díjazásban részesülnek.*

A közrendőrnek, mielőtt külső szolgálatra kivonul, tudnia kell az illető törvényhatóság szabályrendeleteit, a büntető és kihágási törvényeket, vázlatosan előadott s konkrét esetekkel illusztrált tanítás után; ismernie kell a város minden zegét-zugát; az orvosok, bábák lakásait; a hivatalokat, vendéglőket, szóval a középületeket.

Ismernie kell az egészségre ártalmas élelmi szereket, a lovak külső betegségeit és ezenkívül tudnia kell, hogy a folyton magánál tartott szerekek szükség esetén hogyan nyujtsa az első segélyt annak, a ki az ő rayonjában arra szorult.

Sebesüléseknél tudnia kell, hogyan kell bekötnöni a sebeket és mit kell tennie azután a beteggel, stb., stb.

Szóval a »poszt«-ra kiküldött közembernek tudnia kell mindezt, mert hiszen az őrszemen ő a rendőrkapitányi hivatal.

És mi történik ma, a jelenlegi szervezet mellett?

A jelölteket némileg megvizsgálják, beválik és aztán felölti az egyenruhát. Egy óra mulva már szolgálatot tesz, pedig csak annyit tud még hivatásából, hogy megeskették arra nézve, hogy hűséges lesz és felebbvalóinak engedelmeskedik.

Majd később iskolába is kerül, ha a szolgálati beosztás megengedi; hall is valamit, meg is ért belőle valamit, de azért őtöle árulhatják a mérges gombát, kiállhat a fiákkeres hiányosan, takonykóros vagy rühes lóval, előtte meghalhat valaki a nélkül, hogy az egyebet tudna vele

csinálni, minthogy elszalad a központra a betegkocsi után.

Ha pedig mégis beleavatkozik valamelyes dologba, akkor mint fentebb említettük, olyan eljárást, mivel, hogy a törvényszék rendszerint reáteríti a szerencsétlen emberre a vizes lepedőt.

Szervezett rendőriskolát kérünk mi, olyan beosztással, hogy csak annak kellő bevégezése után kerüljenek ki az őrszemek a kijelölt szolgálati helyre.

Legközelebb a *bejelentési hivatalról.*

—f.

Karcolatok.

Megkivántam a vezércikkhez — itt ezen az én helyemen. Tudnivaló, hogy az egész újságírás mesterségének legkönnyebb oldala a vezércikkírás. Ahhoz nem kell egyéb, mint — toll, tinta és papiros, meg azután valamelyes — téma. Az előbbiből minden szerkesztőségi műhelyben van elég. S az utóbbit mindenkor nagy bőséggben készen szolgáltatják a kornak kis és nagy emberei, csak úgy válogathatni belőlük.

Jelenleg egy igen érdekes témára vetetem a szememet. Igaz, hogy nem egészen új, de nem is olyan régi, s legkevésbé sem elavult. De hiszen még a mai ugyancsak gyorsan élő és változó időben is meg van engedve, hogy a gyarló emberfia, akár újságíró, valamely régibb témával előállhasson — kivált azonesetben, ha erre — legalább is három oka van: 1) vannak dolgok, melyeket nem lehet — elég gyakran emlegetni, 2) némely dolog mintegy akaratlanul újból — feltökölődik a napirendre, 3) még a színházban is csak az eljátszott darab végén felhangzó — taps- vagy fütty — csak ez az igazi hatás.

Igen ám, de bár én az újságírásban sajátképen csak műkedvelő vagyok — hála Istennek, egész környezetem is csak ilyen — mégis reám ragadt az a magasabb törekvés, hogy mit ér maga a téma, ha nem tudunk neki — hangzatos és sikkos — címet adni? Bizony eleget törtem rajta ezuttal a fejemet.

Lassanként igen alkalmas czimeket találtam: »Legújabb régi dolgok« — »Előre hátrafelé« — kitünően találó czimek volnának. De még jobb: »A morvai posztó.« — én ugyan a posztó és illetőleg a különféle posztók természetrajzi viszonyaiban semmiképpen sem vagyok járatos, de igen sokszor hallottam: »hogy valami összezsugorodott, mint a morvai posztó« hát ez igazán hozzáillenek az én mondanódóimhoz. — különben is már eppárszor előttem irtak a »Vörös posztó« cím alatt, igaz, hogy az bizonyos köröknek nem igen tetszett, de hátha én most ezt a hibát a »Morvai posztó« czime alatt úgy — helyreüthetném, hogy ez még sokkal — kevésbé tetszenék?!

Ejh, konzervatív maradok — miként hozánk illik — s a legegyszerűbb módon felhasználom azt a címet, melyen a dolgot néhány nap óta emlegetik:

Ismét az Agliardi ügy!!

**

Minden irigykedés nélkül a leguagyobb készséggel és előzékenységgel konstátálom, hogy jelenleg a Bánffy-kormányt szolgáló liberális sajtó, a legutóbbi válság alatt, buzgón és teljes odaadással végezte sulyos köteleességét, s igazán — derék munkát teljesített. Ha olykor-olykor legkevésbé sem volt jó hiszemben, ez csak a derék munka — értékét — növelte.

S ha egyben másban talán kissé elvetette a sulykot, ezt meg lehetett neki bocsátani, mert hiszen legfőbb gazdájának — hirtelen csapongó — észjárását, ki bírná utolérni?!

Midőn Bánffynak a pápai nunczius elleni merész, hallatlan, páratlan fellépése után kitört a válság s a zavar nőttön nőtt, a kormány-párti lapok hangos lármát csaptak s fenyegetődzve követelték az elégtételt: Rómába küldendő jegyzéket, a nunczius visszahívását, a külügyminiszter menesztését stb.

De midőn a király a külügyminiszter első lemondását — szinte tüntetőleg — el nem

Folytatás a mellékleten.

fogadta s más egyebekre sem volt hajlandó, megint lármáztak ugyan az illetékes ujságok, hanem már kevesebbet követeltek: Bánffy-nak is kéziratot, meg valamelyes — ordót.

Még ezekből sem lett semmi. De azért — midőn utóbb a külügyminiszter újabb lemondását s ennek a felség általi elfogadtatását kéri, sikerült — bár ez olyan formán történt, hogy sokkal inkább Rómának volt elégtétel — a kormánypárti sajtó ezen — legalább is kétes értékű tényre — már egyedül erre is — reáfogta: hogy ime mekkora siker, mekkora diadal.

S persze tovább verte — a megrepedt — dobót s nagy garral híresztelte, hogy még mi minden jön ezután — de hát ezután már nem jött — épen semmi. —

Eközben a mindenkor szolgálatkész — s néha tulbuzgó — liberális lapok megtették azt is, hogy Bánffyt odaállították — mumus gyanánt — a magyar közjog védőjének s a kiegyezés fejlesztőjének.

De már ezt a gazda is megsokalta s a legnagyobb sietséggel — lefuvatott — világos, abból neki nem kell — nehogy e végett ő csakugyan ne kelljen! —

Elég az hozzá, kétségbevonhatatlan tény, hogy — felülről — semmiféle különös elégtétel nem érkezett s még a véletlen sem jött segítségül, hogy legalább a nunczius — épen most — bibornokká lett volna.

S másrészt — alulról — a megkezdett obligát — elismerő és üdvözlő feliratok — alig hogy megeredtek — mindjárt el is apadtak.

*

Mindezekből világosan kitűnik, hogy Bánffynak »Aglardi« című drámája igen jól volt kifundálva és koncepcióval s az előadás a legnagyobb igyekezettel ment. A legkitűnőbb — igazán meglepő — fordulatok elég hatást is keltettek.

Később az egész darab kezdett — ellaposodni, de az illetők mindent elkövettek, hogy azt — hogyan is mondják csak? — igen — hogy azt »megmentsék«, — s lám — midőn az újszólván vége felé jár, egyszerre csak a fátum úgy hozza magával, hogy széles e hazában akad egy — szerencsétlen: P e l e s k e i n ó t á r i u s.

S ez belekeveredvén a játékba, a legalaposabban elrontja — a végső — hatást! —

*

Valamelyik törvényhatóságnak az a — jó gondolata támadt, hogy majdnem egészen »post festa« megkeresse a társhatóságokat az iránt, hogy a kormányelnököknek, a pápai nunczius ügyéből kifolyólag, bizalmat és elismerést szavazzanak.

*

A darab utolsó jelenete olyan — rosszul van kiszelve, hogy bizony abból a — legrutinirozottabb szereplő is alig fog valamit — »csinálhatni!«

Tisztelt közönség!

Helyre! —

Haljuk! — —

*

De mi ez? — mi hangzik onnan abból az egyik páholyból? — a melyben helyet foglal: M o s o n m e g y e!

*

Hát bizony mi tagadás benne — ott — a végső jelenetet — — k i f ű t y ű l t é k! — —

Cerberus.

NAPTÁR.

— Julius 21. —

Vasárnap, Róm. kath. F. 7. Legsz. Megv. Prot. F. 5. Dániel. Gör. kel. július 9. A. 7. Pánkr. Izr. Thamus 29.

Nap két 4 óra 12 p., nyug. 7 óra 27 p. Hold kelte 2 óra 25 p. nyug. 7 óra 30 p.

Július 21. A tenkei intelligencia táncmulatsága a város közvetlen közelében fekvő nagy erdőben.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő fizetéseket kaphatják:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sonnenwirth-léle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Urí-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-placz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota, Nagypiac.

Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

* **Az új városháza.** Nagyváradi város szépirodai és közlekedési bizottsága tegnap d. u. tárgyalta az új városháza beosztási tervét s a pályázati feltételeket. Az elhelyezést illetőleg azon változtatást tette, hogy a Körös-utca felőli homlokzatot egyenes vonalban kívánja kiépíteni s ennek létesíthetése végett a körös gátat egyenes partfallal javasolja ellátni. A nagy termet a város fejlődésére való tekintetből 250—300 ülőhely befogadására állapította meg. A pályázatot illetőleg, 2 díjat u. m. az első részére 4000, második részére 3000 frtot, állapított meg. A tervezetet a főmérnök a bizottság által eszközölt változtatások, melyek fentiekben kívül egyes hivatali szobák nagyságára terjedtek ki — figyelembe vételével legközelebb összeállítja s a már jövő havi közgyűlésnek beterjesztik. Az építkezési költségek 350 ezer frtra vannak előirányozva.

* **Hány képviselőválasztó van Nagyváradon?** Nagyvárad város központi választmánya által elfogadott ideiglenes névjegyzék szerint Nagyvárad-Olasziban kerek 1000; — Ujvároson 797. velenczén és csillagvároson 25. váralján 213. választópolgár van jogosan képviselőt választhatni 1896-ban. A névjegyzék ellen 13 felszólamlás érkezett, ép annyi, mint tavaly összesen 2035 választópolgár van Nagyváradon. A központi választmány f. hó 26-án veszi a felszólamlásokat tárgyalás alá.

* **Wlassics Gyula rendelete.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívta, az összes anyakönyvvezető rabbikat, hogy mivel a népfelkelési lajstromban ez idén is nagyon sok oly egyén van vezetve, kik már meghaltak, az összes népfelkelők kereszt levelét lehető legrövidebb idő alatt terjesszék fel, az elhaltak törlése végett.

* **Rómer Flóris irodalmi hagyatéka.** A nemzeti múzeum könyvtára igen becses irodalmi anyaggal gyarapodott Rómer Flóris irataiban, melyel az elhunyt kiváló régész örököseitől sikerült vétel útján megszereznie. E gyűjtemény több eredeti középkori és XVI. századbeli iraton kívül Rómer tudományos jegyzeteit foglalja magában. Ezek között legbecsesebbek a Corvina történetére vonatkozó feljegyzések, melyekben a pártatlan szorgalmu tudós mindazt összegyűjtötte, a mit Mátyás király könyvtárának történetére a külföldi könyv- és levéltárakban évtizedeken át felkutatott. E gyűjtemény a maga egészében eddig ismeretlen volt, csupán néhány részletét ismertük, azokat, melyeket a tudós még életében maga publikált. Ez a rendszeresen egybeállított s nagy gondnal, mindenre kiterjedő figyelemmel készült munka a Corvina ügyében alapvető marad s már eddig is a legjelentékenyebb aktája a Corvina irodalmának.

* **A velencei legelőzárlat és a városiállatorvosok:** Megirtuk annak idején, hogy a várad velencei közbirtokosság legelőjét egy takonykóros ló miatt a rendőrkapitányi hivatal a zárlatot elrendelte. Ezen intézkedés ellen a közbirtokosság felelősséggel élvén, a polgármesteri hivatal a zárlat alapos indokolását kívánta a rendőrkapitányi hivataltól; ehhez azonban szükséges volt az állatorvosok szakvéleménye. Alkalmunk volt betekintetni ezen véleményekbe s méltó csudálkozással konstataáltuk, hogy ezen fontos közegészség rendészeti kérdésben a városi állatorvosok véleménye egymással homlokegyenest ellenkezik, mert míg egyikük nem csak indokolatlannak sőt egyenesen kivihetetlennek tartja a zárlat fenntartását illetőleg a zárlat tartama alatt törté-

nendő desinfiálást, addig másikuk — szerény nézetünk szerint — igen helyesen a zárlat szigorú fentartását kívánja, a mennyiben ilyen esetben követett felületes eljárás a közegészségre kiszámíthatatlan károkat okozhat. Még az állami állatorvos véleménye hiányzik, melyre az előzmények után, érthető kíváncsisággal tekintünk, jólehet ezen esetben eltekintve a szakvéleményektől egyedül az állategészség és közegészségügyi törvények kell hogy irányadókul szolgáljanak; detrinális magyarázatoknak, a törvény végrehajtása és hivatalos eljárás közben helye egyáltalában nem levén.

* **Sztambulov és a lutrizók.** A nagy történelmi események apró piócái: a lutrizó nénikék, természetesen Sztambulov ravatalánál is levonják számokban a konzekvenziát. Ha meghal a világtörténelem valamelyik nagy embere, vagy születik nagy eseményekre hivatott királyi sarj, a számok tömegesen jelentkeznek a lutrizó boltokban, helyt nyerne a legszélesebb körű kombinációk, újabb reményhez jutnak a ternók és szőlő-ambók makacs üldözői. Szombati huzás előtt lévén, ma este a lutris helyiségek túl valának zsufolva. Egyik bolt előtt rakásszámmra állottak az emberek, cédulákat szorongatva kezükben, melyet gondosan rejtegettek a konkurrensok elől, nehogy valaki olcsó fáradság révén, mellőzve a súlyosabb szellemi munkát nyereséghez jusson. A lutris kisasszonyoknak ma nehéz feladatuk volt, összeírván a rettenetes mennyiségű számot, mely, ha mind kijönne, az állami lottójévedék évekre tönkre volna téve. A számok óriás hullámában természetesen domináló a 42 és 53, az előbbi Sztambulov korát, az utóbbi születési évét jelentvén. 15 is lesz nagy halmazban (ez a gyilkosság napja) és tekintélyes számu hívei vannak a 7-esnek, mely a gyilkosság óráját jelzi. Hogy ezenkívül mily varázsiók és kombinációk alakulnak, azt csak a hulla hiénái mondhatják meg, akik kezdet óta török fejüket esalhatatlan ternószámokon. Holnap délelben mázsaszámra fognak a lutriívek a lottóhivatalba érkezni, melynek nehéz napja lesz, ha véletlenül a 7, 15, 42 talál kikerülni a szerencsekerékből.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett helyezték el tegnapelőtt délután néhai özvegy Ficzek Józsefnét — Ficzek Lajos tekintélyes ügyvéd édes anyjának — holt tetemeit. A temetési szertartást Dencs János esperes-plébános végezte fényes segédlettel, mely után a diszes érczkoporsóba helyezett tetemet, mely szebbnél-szebb koszorúkkal volt díszítve, nagy számu közönség kísérte ki az olasz-i temetőbe.

A temetésen ott láttuk: Hlatky Endrét, Szokoly Tamást, Schenk Emilt, dr. Márkus Lászlót, Pally Lajost, Ferdényi Kálmánt, Schweiger Edét, Tábori Armint, Phodraczky Jánost, Sebestyén Emilt Molnár Imrét, Vágassy Imrét, stb. A diszes temetést Weiszlovits Adolf s fia első temetkezési intézete rendezte a töle már megszokott renddel, pontossággal és fényvel.

* **Uj osztálytanácsos.** A király Krisztinkovich Edének, a földmívelési miniszterium elnöki titkárnak a miniszteri osztálytanácsosi címet és jelleget adományozta. A hivatalos lap legközelebb közli az erre vonatkozó királyi kéziratot.

* **Furfangos öngyilkosjelölt.** Összeszóllalkozott Szabó Gergely a vármegye háznál alkalmazott inas a házbeli szobaleánygyal, s mint-hogy szóval a gyors nyelvű hajadont meg nem győzhette — úgy eldöngötte őt, hogy most az ágyat nyomja. Megijedt ám Szabó Gergely, hogy most neki ezért felelni kell a törvény előtt. Kifőzött tehát egy furfangos tervet s inastársának Lőrincz András hetesnek ládáját baltával felfeszítve, kivette onnan a töltött revolvert. Ezután érzékenyen elbucszott a házbeli cseledecségtől, kimint a Körös partjára s addig tünnetett ott a veszedelmes szerszámmal, míg elvették tőle s a revolverrel együtt őt is bevitték a rendőrségre. Ott is erősködött még, hogy így meg úgy agyonlővi magát, de a rendőrkapitány keresztüllátott a csalafintaságon és kérdőre vonta a verekedésért meg a betörésért lopásért. El is ment a kedve a haláltól jó időre s csak a reá váró büntetéstől fél erősen, szomoruan mondogatva magában: egy kis bajból magam csináltam magamnak két nagy bajt, dehogynem leszek én még egyszer öngyilkos.

* **Katonaság által okozott károk.** A nagy fegyvergyakorlatokat megelőzőleg erősen folynak a katonai gyakorlatozások városunk határában is. A hegybíróshoz, mint illetékes hatósághoz, több gazdától panasz érkezett, hogy a katonák bevetett területen gyakorlat közben kárt okoztak. Az illető károsultak kérték, hogy legázolt buza, sarju széna, luczerna, tengeti stb. termésüket a hatóság becsültesse, — s a kárt téríttesse meg. Talán közérdekű lesz, hogy ilyen esetekben a mezőrendőri törvény egyforma eljárást indít a kárt okozók ellen, legyenek azok akár polgári, akár katonai egyének. A katonaságot nem fogja menteni az 1879. évi XXXVI. t.-cz. IV. fejt. 56. §. a melyre részükről rendszeren hivatkozás történik, mely szerint, annak végső passzusában: „Minden egyes fegyvergyakorlat, valamint minden összpontosítás bevégezte után, az okozott valóságos kárt és a haszonvesztést, a földtulajdonosok meghívása és felesketett becslők alkalmazása mellett, egy vegyes bizottság azonnalkideríti és a közig. hatóság megállapítja. A megállapított teljes kárpótlás — a mennyiben barátságos egyezség létre nem jön — a katonai igazgatás által lehető leg-rövidebb idő alatt kifizetendő. Ezen intézkedés csak a nagy fegyvergyakorlatoknál érvényesül, amikor, mint a törvényben előzőleg meg is van mondva, az érdekelt községek előlegesen erősítetnek s a mikor a becsló-bizottság a csapatok után jár és a kárt nyomban megállapítja. Ezeket kivül, tehát mostanság a váradi határban a katonaság által okozandó károkért az említett hatóság az illető kárt okozó csapatok ott lévő parancsnokát teszi felelőssé, s az ellen indít kártérítési igényt.

* **Eltűnt elmebeteg.** A görbedi körjegyző jelentése szerint D a n c s Péter elmebeteg f. hó 12-én a községből eltűnt. A főszolgabíró, a helyett hogy annak idején a közkórházba való beszállításáról gondoskodott volna most — körtzeteti.

* **Kis honvéd.** Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi július hó 11-éről Ischben kelt legfelsőbb elhatározásával, elrendelte, hogy D r a v e c z k y Gyula gálos-petri-i földbirtokos L á s z l ó nevű fia a Ludovica akademiába felvétessék.

* **A balászfalvi érsek átiratai.** A balászfalvi érsekségtől román átiratok jöttek a tor-da-aranyosmegyei kir. tanfelügyelőséghez és a vármegye közigazgatási bizottsághoz. Ezeket az átiratokat már az új érsek, Mihályi Viktor terhére rótták, pedig ezek az átiratok még Mihályi érsek székfoglalója előtt keltek. A mióta az érseki székből Mihályi Viktor kormányhoz, az átiratokat azóta magyar nyelven szerkesztik.

* **Vadászterületek bérbeadása.** Az M.-Lázuri körjegyzőséghez tartozó községek vadászterületeinek a f. évi augusztus hó 4-én megtartandó árverésen; Vizes-Gyán vadászterületei f. évi július hó 28-án megtartandó árverésen; Hosszu-Asszó község vadász területei pedig folyó évi július hó 28-án megtartandó árverésen fog a legtöbbet ígérőknek haszonbérbe kiadni.

* **Csalás miatt letartóztatott lovag.** A fővárosi rendőrség ma délelőtt az osztrák nemesség egyik elzúllott tagját, Ritter Emil Eisler de Freustein urat tartóztatta le csalás, illetve sikkasztás miatt. A lovag ur előzőleg Nagyváradon az Adria biztosító társaság hivatalnok volt, a honnan azonban 400 frt sikkasztása után, megszökött. Azóta csavarogva szédélgebsből tartotta fenn magát. Pár nap óta a fővárosban tartózkodott s itt is több családi kísérletet követett el, a melyekért aztán most bekerült a rendőrség fogházába. A vizsgálat folyik ügyében.

* **Lopás.** Nagy betöréses lopás történt a napokban Lichtmann József vagyonos nvárad polgár kárára. Pável u. 393. sz. a. lakásába törtek be vakmerő módon, mialatt a háztulajdonos és neje Püspökladány mellett levő birtokukon időztek. A káros f. hó 8-ika óta tegnap reggel 7 órakor volt lakásán s nagy meglepetéssel vette észre, hogy távollétében valaki álkulcsal a kapun behatolva, s a folyosó ablakát betörve a szobákba hatolt és a teljesen üres lakásban az összes zárt szekrényeket véssével felfeszítette; talált is egy 600 frtos 24 személyre való ezüst evőkészletet, melyet a kések kivételével magához is vett. Megpróbálkozott a Wertheim szekrényvel is, de nem boldogult vele, szerencséjére a tulajdonosnak, mert ebben voltak nevének nébány ezer frt értékű ékszerei. A rendőrség által széles körben megindított nyomozást nagyban megnehezíti az a körülmény, hogy a betörés ideje meg nem állapítható s a károsnak legkisebb gyanuja sincs senkire, s a rendőrség előtt is kijelentette, hogy most is teljesen bizik Szilágyi Jánosné takarítónőjében, kit évek óta ismer s kire távolléte alatt a ház kulcsait bízni szokta.

* **Elégedetlen mozdonyvezetők.** Az államvasutak mozdonyvezetői közt nagyobb szabású mozgalom indult és terjed egyre szélesebb hullámokban. A mozgalom célja a mozdonyvezetők helyzetén való javítás. Panaszuk a mozdonyvezetőknek az, hogy a megállapított fizetés olyan kicsiny, hogy abból családosan megélni lehetetlen; a különféle jutalék sem elegendő, mert a mozdonyvezetőnek kettős háztartásra kell költenie: a maga utazási háztartására és az otthon hagyott családjára. Kilométerpénzek, szénmegtakarítási jutalék s még akárhány ilyen hasonló természetű külön díjazás a mozdonyvezető jövedelme a kicsire szabott fix-fizetésen fölül, a mik mind bizonytalan esélyektől függenek, melyek meg viszont nem mindig függenek magától a mozdonyvezetőtől s annak munkabírásától és ügyességétől. A mozdonyvezetők most igazságosabb alapokra akarják fektetni jövedelmük megállapítását. Meg kell jegyezni, hogy a mozgalmat az államvasutnak minden megkárosítása nélkül kívánják keresztülvinni. Monstredeputációt fognak küldeni a kereskedelemügyi miniszterhez s oly számítást terjesztenek elő, mely szerint az államnak semmit se kell ráfizetni, csak a jutalékokat jobb rendszerrel szétosztani s így az elégtelenség megszüntethető lenne és a mozdonyvezetők sorsa javulhatna.

Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. május 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-12, 7-08, 1-48, 7-15, 3-42.	Budapest felé 2-26, 8-48, 11-04, 11-32, 2-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 3-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 9-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-48.
Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Érmihályfalváról 8-10, 9-14.	Érmihályfalva felé 6-45, 4-35.
Szent-László és Félix fűrdőből 8-15*, 10-10, 3-37*, 6-20, 8-55, 10-54*	Szent-László és Félix fűrdőbe 6-40*, 8-39, 2-05* 4-45, 7-20, 9-19*

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

A *-gal jelölt vonatok csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

TANÜGY.

Óvodai zárünnepélyek.

A nagyváradi-velencei és csillagvárosi kisdóvodákban tegnap tartották meg a zárünnepélyeket. A város által fentartott csillagvárosi óvodában B ö s z ö r m é n y i Géza iskolaszéki tag elnöklete alatt folyt le az ünnepély, melyen nagyszámu közönség, szülők és ügybarátok voltak jelen. A halgatóság feszült figyelemmel kísérte végig a kis apróságok ügyes játékaival és munkálkodását. Különböző óvodai gyakorlatokban mutatták be a kis növendékek igazán gyönyörködtető ügyességüket. B ö s z ö r m é n y i Géza meleg szavakban fejezte ki el-

ismerését A i z e l e Etelka előtt a meglepő siker fölött. Vendégek voltak az ünnepélyen Istvánfy József csoport-igazgatón kívül Istvánfy Józsefné, Deák Józsefné Aizele Juliska tanítónők. Makra Zsigmondné, Kovács Mariska és Ludvig Etelka óvónők. Délelőtt a váradi-velencei irgalmas nénék óvodájában volt zárünnepély melyen G á b r i e l l y Lajos plébános elnökölt. Sikerral mutatták be Kovács Mária óvónő és Makra Zsigmondné segéd óvónő az óvodás gyermekek gyakorlottságát. A váradi-velencei-városi óvodában pedig szerdán ejtették meg a zárünnepélyt melyen B ö s z ö r m é n y i Géza elnök és Istvánfy József csoport igazgatók voltak jelen. Itt is jó sikerrel tették le a kis nebulók a szigorlatot melyért K. T ö k é s n é óvónőt és Urbán Mária óvónőt érte a megérdemelt elismerés.

Vidéki levelezés.

Rézbánya, 1895. július 18.

Tekintetes szerkesztő ur!

Biharmegye ezen legszebb és legfelségebb hegyvidékéről, ennek délkeleti szegletéből vagyok bátor becses lapját felkeresni egy pár rövid tollvonással.

Igazán, talán jól tenném, ha először is ismertetőt írnék b. lapjának erről a helyről, amely b. olvasóit igen érdekelhetné s óhajtan-dó volna, hogy érdekelje is.

Mert ugyan miért vágyik külföldre az ember addig, míg az itthoni dolgokat és vidékeket nem ismeri és miért viszi a sok pénzt a drága külföldre, mikor itthon olesón sokszor szebb helyeket is láthatna!

T. szerkesztő ur! kérem küldje el ide a lap valamelyik tudósítóját, hadd lelkesedjék e felséges hegyvidék iránt s írja meg olvasóinak, hogy vétek meg nem látogatni ezt a helyet s itt nem üdülni egy pár hetet, ami kevesebbe kerül, mint otthon.

Ha eljönne tudósítója, én a bunkaréz-bányai állomáson (mely szomszédos Vaskoh állomással) várom, szekérre ülünk s egy óra alatt Rézbányán vagyunk. Én aztán legelőbb is felvezetem őt a város északi oldalán emelkedő K á l v á r i á r a (melynek kopár szikláival valódi Golgothát mutatnak) s innen megmutatom neki mint terül el a Körös magas hegyekkel határolt szűk völgyében a sziklaköves meder két partján az érdekes kis bányaváros, melynek német lakóit még Géza király telepítette ide, a szemközti dombon Mária-Terézia építtette meg ma is fennálló templomukat. Megmutatom neki azokat a felséges hegyeket, melyek bükkös fejüket egymásután ütögetik fel egész a hatalmas B i h a r - h e g y s é g kopasz ormáig.

Megmagyarázom neki — amit már én ismerem — hogy északkeleten az a magastompa orom, melynek oldalain sűrűn sötétlenek a fenyvesek, azaz ö r e g B i h a r, tovább a délre húzódó félkör közepén az a hegyes csucs a n a g y B i h a r (Kukurbéta), a legdélibb csucs a Z a n o g a. Megmondanám neki, hogy menjünk fel ezekre a csucokra, amelyekről innen és tul Erdélybe a leggyönyörűbb tájkép kerül szemünk elé, hallgassuk meg a Grejtur-szikla vízhangját, nézzük meg a Z a n o g a t a v á t a hegytetőn.

Azután, ha úgy tetszenék, rövid kirándulásokat tennék vele a művelői bányákba (nagyon barátságos bányatiszt és gyakornok van itt, akik szívesen megmutogatják a bányákat), megmutatnám neki azt a természeti ritka alkotásu sziklakaput, amely B i h a r - k a p u, vagy másként Portále név alatt ismeretes, — megmutatnám neki azt a sötét mély barlangot melyből a tekete Körös rézbányai ága ered.

Kirándulnék vele a fonáczai, a egyes-tyeli és J ó z s e f - f ő h e r c z e g barlanghoz, melynél nem sok van szebb Európában. Sőt elmennék vele Vaskóhira, onnan a szohodoli üreghez és az Isbukhoz, ahogy nevezik a kalugeni időszak s magába visszatérő forrást.

Mennék én vele mindenfelé, hogy meggyőzzem őt s általa t. olvasóit arról, hogy mily vétek meg nem ismerni ezt a vidéket s nem élvezni felséges, üde levegőjét.

Helyet lehet kapni akár a nagy vendéglőben, akár magánháznál, jó magyar kosztot pedig Szőnyinénel a nagy vendéglőben.

Igazán, én csudálkozom, hogy a biharmegyeiek és váradiak nem tódulnak e vidékre!...

Ujdonságul csak azt irhatom, hogy többen megfordultak s itt is vannak Nagyváradról, Aradról s a közelebbi vidékről.

Még azt is megírhatom, hogy közelebb volt itt Géczy Lajos püspökségi főtitkár, a ki nemcsak a nagyvendéglő helyrehozását rendelte el, hanem intézkedett arról is, hogy a róm. katolikusok templomának dombja új erős kőfal kerítéssel erősíttessék meg s új feljárt készíttessék.

Most azzal zárom be leveletem, hogy óhajtanék minél több váradi kirándulóval találkozni itt, akik elvigyék és elterjesszék Rézbányának jó hírét és nevét.

Tisztelettel

Homo.

Nagy-Báród, 1895. július 19.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Nagy-Báródon állami kisedővoda alapítván, ovónőnek Szilágyi Mariska, a révi derék állami ig. tanító Szilágyi Tódor leánya lett a vallás- és közokt. ügyi miniszter által ki-nevezve. Mint minden újat eleinte, úgy itt is ezen új intézményt nehezen szokták meg, azonban ovodásnőnk kedves, szerény magaviselete annyira megkedveltette minden rendű és rangúak által az ovodát, hogy már most kellő látogatásnak örvend.

Július 6-án volt az első vizsga, mindnyájan kíváncsian néztünk elébe s elmondhatjuk, hogy az igen jól sikerült. N.-Báródnak összes értelmisége jelen volt, s nemcsak a szülőknél, hanem érdektelenekek szemeiben is látni lehetett örömkönyvet, a kedves kicsik előadásán és több ízben zajos helyeslés szakította meg az előadást, a melynek végén nem győzte elfogadni a kedves, ügyes, tapintatos ovónő a minden oldalról jött üdvözléseket.

Az elmúlt vizsga és e sorok megírása között igen kevés idő folyt le, mégis a kitünően sikerült vizsgának azóta azon szép eredménye van, hogy a lakosok minden osztálya már is tömegesen hangoztatja, hogy kicsinyeiket bár nagy áldozattal jártni fogják az ovodába, és ezen eredményt csak is az ovónőnek köszönhető, a ki nemes, hazafias szellemben teljes szakértelemmel és gyengéd tapintatossággal tölti be nehéz hivatását, a miért is fogadjuk mindnyájunk meleg üdvözlését.

H. J.

A nagyváradi ipartestület köréből.

Az ipartestület előljárósága a napokban tartotta meg rendes havi ülését Andriska Károly alelnök elnöklété alatt Gerő Armin hatósági biztos részvétele mellett, mely alkalommal mintegy harmincz ügy intéztetett el.

Andriska Károly alelnök miután a megjelentek határozatképes számát megállapította, örömmel jelentette, miszerint szeretett elnökük Bertsey György ur már jobban van.

Ezután felolvastattott a múlt ülés jegyzőkönyve mely észrevétel nélkül hitelesített, következőleg a pénztárnok május és június havi számadásos jelentése olvastatott fel, mely szerint május hóban bevétel volt 1481 frt 07 kr kiadás 417 frt 56 kr, maradvány 1063 frt 51 kr, június hóban bevétel 1414 frt 75 kr, kiadás volt 257 frt 88 kr, maradvány 1156 frt 87 kr, szintén tudomásul vétetett.

Bejelentetett, hogy az elaggott és munkaképtelen iparosok alapjára Popper Árpád 2 frtot adományozott és Néhai Karaguly Sándorné 50 frtot hagyományozott végrendeletileg: örvendetes tudomásul vétetett és hírlapilag nyugtáztatni rendeltetett.

Bejelentetett továbbá, hogy Leszkay András szinigazgató ez évben is mint máskor, az elaggott iparosok alapja javára egy jótékony célú előadást engedélyezett, az előljáróság ezt kitörő éljenzések között vett tudomásul és az előkészületek megtételére egy 3 tagból álló bizottságot küldött ki.

Bemutatott Kovács Antal elaggott iparos segély iránti kérvénye, ki öt forint segélyben részesített.

Bejelentette alelnök, miszerint Sinka László helybeli iparos az elaggottak részére a menházba 5 takaró és 5 ágy elé való pokrócot.

Hann László 6 drb. és Bodnár János 1 drb. fedél ablakot adományozott, továbbá Gyagyovszky Viktor a menház 2 kapuját ajánlotta fel díjmentesen mindezeket örvendetes tudomásul vették és jegyzőkönyvileg köszönetet szavaztak.

Ezután be jelentettek a ház építésére küldött bizottságnak intézkedései, melyek tudomásul vétettek és a menháznál lévő bérlások kiadására vonatkozólag a lapok útján való hirdetés határozatott el.

Végül jelentette elnök, hogy a kölesönügyre vonatkozólag a városi tanács ugyanazon napon tartott ülésében annak felvételét az ipartestület házára jóváhagyta és a jóváhagyás legközelebb meg is küldetik, miért is most már a menház felépítéséhez szükséges kölesön felvétele akadályokba nem ütközik.

A közönség köréből.

T. szerkesztő úr!

Felkérjük, engedjen helyet becses lapjában, hogy a f. hó 16-án a »Szabadság« című helyi lapban megjelent »Állatorvos a rendőrség ellen« című cikkre megjegyzésünket megtehessek.

A fent említett cikkben a többek között a t. cikkíró ur azt írja, hogy a f. évi május hónapban az újavárosi közlegelőnek 14 napra való és a v.-velencei közlegelőnek 6 napra való elzárása, a mely utóbbi zárlat egy talált takonykóros ló miatt történt, Soós Károly állami állatorvos úrtól való félelem miatt történt. A tisztelt cikkíró ur valószínűleg tévesen van informálva, mert a zárlatok két városi szakértő véleménye folytán az elsőfoku hatóság rendelte el és pedig, az új városi közlegelőre az 1888. évi VII. tcz. 180. §. értelmében, a v.-velencei közlegelőre ugyanezen évi VII. tcz. 199. §. értelmében történt.

Ennélfogva kijelentjük az érdekeltek, hogy nem a Soós Károly állami állatorvos úrtól való félelem miatt, hanem a fennálló törvények értelmében történt. Ezeket bátorkodunk a t. közönség becses tudomására hozni.

Lintner Kálmán,

Dekker Frigyes,

állatorvosok.

Hivatalos közlemények.

Pályázati hirdetés:

(Erdőöri szakiskolák tanulóinak felvétele tárgyában.)

A földmivelésügyi magy. kir. miniszter a törvényhatóságok útján a fennebbi tárgyban a következő pályázati hirdetést bocsátja közre:

35472—1895. sz.

A királyhalmi, vadászerdei, liptóújvári és görgényi sz. imrei m. kir. erdőöri szakiskolákba, melynek tanfolyama két évre terjed, a f. évi október havában kezdődő tanfolyamra, részint állami ellátás mellett, részint saját költségen több tanuló fog felvétetni. A felvétetni kívánók igazolni tartoznak, hogy: 1. tizenhét (17) éves életkorukat betöltötték, s illetőleg az intézetbe való fellépésük napjáig betöltik s harminczöt évesnél nem korosabbak; 2. ép, erős, egészséges munkához és az időjárás viszonyaihoz szokott és edzett test alkattal s különösen jól látó, halló- és beszélő képességgel bírnak, mely kellékek igazolására kincstári erdőészeti orvos. — honvéd orvos vagy vármegyei orvos bizonyítványa szükséges, megjegyeztetvén, hogy minden az intézetbe felvett tanuló testi épsége és egészségi állapota az intézet orvosa által a jelentkezés alkalmával szigorúan felülvizsgálattik s az kinek szervezete hiányos, vagy a ki valamely ragályos avagy az intézeti foglalkozás mellett könnyen nem gyógyítható betegségben szenved, az intézetbe be nem fogadtatik. 3. az elemi iskolákat elvégezték, illetve folyékonyan jól írni, olvasni és a közönséges négy szám művelet szerint jól számolni tudnak. 4. erkölcsi magaviseletük jól. 5. katonai kötelezettségben állanak-e, igenlő esetben kötelesek ebbeli igazoló könyveiket is bemutatni. Bejelenteni tartoznak továbbá, hogy kérvényükre a válasz mely czim alatt, illetve mely vármegye-

ben, vagy mely hivatal útján és mely posta állomásra küldendő. Tájékoztató megjegyeztetik, hogy azon tanulók, kik saját költségükre vétettek fel, az ellátásért és az intézetben való tartózkodás idejére adott ruházatért évi 150 (egy száz ötven) frtot felévi előleges részletekben fizetni és ehez képest a felveendő tanulók, esetleg azok szülei gyámjai, vagy munkaadói, kir. közjegyző előtt kiállított okmányokkal igazolni tartoznak, hogy az évi 150 frtnyi eltartási költséget a kitűzött időre pontosan befizetik. Az állami eltartás mellett felvett tanulók illetve azok szülei, gyámjai vagy munkaadói azon esetben, ha a tanuló az erdőöri szakiskolát a tanfolyam teljes bevégezése előtt önként elhagyja, vagy az intézett szabályzat értelmében elbocsáttatik, a ráfordított költségeket egy évre 150 frttal számítva, az államnak megtéríteni kötelesek s ugyanerre nézve, hogy ezt az illető szakiskola igazgatóságának felszólítása után legkésőbb hat hét alatt teljesítik, szintén közjegyző előtt kiállított okmányt tartoznak bemutatni. Minden tanuló tartozik a szakiskolába való belépés alkalmával magával hozni: 6 inget, 6 lábravalót, 6 zsebkendőt, 10 pár kapcát vagy harisnyát, egy pár erdőjárásra alkalmas erős bagaria-csizmát és pedig valamennyit új állapotban. A fennálló szakiskolai szabályzat értelmében figyelmeztetnek tehát azok, kik az erdőöri szakiskolába felvétetni óhajtónak, hogy sajátkezüleg irt és kellően felszerelt kérvényüket, — melyhez az állami ellátás mellett felvétetni óhajtónál azok szegénységi állapotát, igazoló lüteles községi bizonyítvány is melléklendő, — azok pedig, kik akár magán, akár állami erdőészeti szolgálatban állanak, mindig előljáró tisztjük vagy hatóságuk útján legkésőbb folyó évi július hó végeig a földmivelésügyi miniszteriumhoz adják be.

Budapest, 1895. évi május hó 31-én.

Földművelésügyi m. kir. miniszter.

MULATSÁG.

48-asok nyári mulatsága.

A múlt szombatról tegnapi elhalasztott nyári mulatságot sikerült megtartani.

Nehéz szívvel tekintettek fel a tornyosuló felhőre, sóhajtozva néztek a zuhogó esőre mindazok a szép hölgyek és tánczolni szerető ifjak, kik egész héten várták és készülődtek erre a nagy napra, de este öröm váltotta fel a sóhajtasokat, mert az ég kiderült és a legszébb, legkellemesebb idő hozzájárult a mulatság megtartásához és szép sikeréhez.

Már 8 órakor egymásután robtogtak a fogatok a Rhédey-kerti lövölde szépen feldiszitett helyisége felé, hol a mulatság tartatott, úgy hogy már az első négyest 50—60 pár tánczolta Marosi N. és Merza Sándor ügyes rendezése mellett.

A szüneteket az iparos ifjuság dalárdája töltötte be szebbnél-szebb darabok éneklésével, melyek szabatos betanítása Kálmár Illést dicsérik.

A mulatság oly fesztelen jókedvvel folyt, hogy csak a reggeli harangszó oszlatta szét, mikor is mindannyian egy kellemes emlékek távoztak haza.

Jelen voltak: Asszonyok:

Alföldi Mihályné, Bakk Lajosné, Bene Istvánné, Balogh Jánosné, özv. Balesó Istvánné, Csörsz Lajosné, Csegő Jánosné, Csizmadia Gáspárné, Daday Józsefné, Dóbe Gusztávné, Györke Ferenczné, Gáll Józsefné, Hödli Jánosné, Kóta Józsefné, Mészáros Józsefné, Mezey Jánosné, Molnár Lajosné, Özv. Nagy Lajosné, Orbán Ferenczné, Ötvös Istvánné (Budapest), Paksy Gusztávné, Papp Jánosné, Petul Istvánné, Pető Zs.-né, Özv. Roszpara Józsefné, Ráposi Lajosné, Rajs Andrásné, Suhajda Antalné (Budapest), Sakács Józsefné, Szabó F.-né, Varga Imréné.

Leányok: Bakk Etelka, Bene Mariska, Balog Juliska, Balesó Eszti, Csörsz Róza, Csizmadia Róza, Györkey nővérek, Gáll Karolin, Hüdli Irma, Kóta Mariska, Kun Zsuzsika, Köszegi Eszti, Mészáros Róza, Merza Lenke, Molnár Erzsébet, Novák Irma, Nád nővérek, Nagy Margit, Ötvös Miczike (Bpest), Pető Ilona, Paksy nővérek, Rákossy Anna, Rajs Etelka, Sziggyártó Zsuzsika, Szabó Ágnes, Szakács Piroška, Szabó Vilma, Szabó Mariska és Ágota, Schlesinger Julia, Schlinger nővérek.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Hétfőn: *Clemenceau*. Ivánfi ur vendégfellelése.

Kedden: *Othelo*. Ivánfi ur vendégfellelése.

Szerdán: *Traviata*. Strakosch Febea első vendégfellelése.

Csütörtökön: *Tabarin*. A paraszt becsület. Stakosch Febea utolsó vendégfellelése.

Pénteken: *Kis alamuszi*. Pálfi Nina vendégfellelése.

Szombaton: *Suhancz*. Pálfi Nina vendégfellelése.

Vasárnap: d. u. *Koldusdiák*.
este: *Ingyenélők*. Pálfi mint vendég.

Tabarin felesége.

— Dráma 1 felvonásban, írta Catulle Mendés, fordította Császár Imre! Nagyváradon színré került először 1895. Július 21-én. —

Catulle Mendés, a rendkívül szellemes és épen kissé tabarinisztikus párisi író, tolla hegyére vette Tabarinnak a XIII. század egyik hírneves olasz komédiásának történetét és földolgozta egy igen érdekes dramolet-nek. Bármennyire is követelje ujságszerző magának az eredetiség jogát, nem ő az első, aki e tárgyat színpadra vitte. 1837-ben a párisi Ambigue-ben adták elő Saint-Yves és Burat de Gury egy felvonásos Tabarin-jét; Dumanoir és Deslandes 1842-ben mutatták be három felvonásos Tabarin-jüket a Palais Royal-ban. Georges Bousquet zenéjével pedig a hasonczimű vig operát 1852-ben hallották először a párisi Theatre-lyrique-ben. De ezek, minthogy rendkívül komoly írók voltak, mindannyian vig darabot csináltak a híres komédiás történetével. Catulle Mendés pedig, akinek muzsája a legrövidebb szoknyát és ezen a legtöbb csörgőt viseli, ép ellenkezőleg szomorujátékot faragott belőle.

És mily szomorú! Megrendítőt!

A szabad ég alatt lévő színpad mögött, melyet sötét függöny választ el a komédiás bódéjának belsejétől, Francisquine vasalva, mosogatva jár-ke. Miközben házi munkáit végzi, dalt dudol és el-elgondolkozik. Vajjon hol lehet drágalátos férje? Bizonyosan a korezmában. Mindig részeg a gazember. De hát kell is neki! Hiszen van Francisquine-nak szép szeretője, a gárda legerősebb, legkeményebb legénye. A szép asszony oly éhes a szerelemre, vágya oly épesztő, oly égető. Ah, ha most jönne! És ime, a szép katona betoppan. Francisquine nyakába borul és csókolja, falja, majdhogy meg nem fojtja szerelmében. De hirtelen nóta zendül az utczán; a hegedűsöz fölött hallatszik Tabarin dala. Az asszony felismeri férje hangját, későbbre biztatja és kituszkolja szeretőjét és fogván valami seprőnyelet a színpadi függöny mögött rohan ki az utczára, hol férje kissé pityókásan hegedülteti magát haza. Széjjel veri a muzsikosokat, megrakja férjét is, ki eleinte jajgat, de aztán, nem hogy neheztelne, de csirögatni kezdi feleségét, aki vonakodva, mogorván türi férje gyöngékedéseit. Tabarin észre veszi neje kedveltenségét. Hirtelen felhagy a simogattással. »Te nem szeretsz« — mond. — »jó! de vigyázz! ha hütlenségen érlek, meghalsz.« Az asszony összerezzen. Tudja, hogy féltékeny férje képes volna a gyilkolásra.

Ezután gyülekezni kezd a közönség a színpad elé. A meleg délutáni nap megaranyozza a háztetőket, a szajnaparti nyárfák gyér leveleit és Henrik király bronzszobrát, melyből sok esztendővel később az udvariattlan forradalom ágyukat öntetett és váltópénzt veretett. A hölgyek és férfiak sétájukban megállnak a komédiás bódéja előtt és egy ideig meghallgatják a benne termő bohóságokat. Elöl ülnek a nemes hölgyek és urak, hátul áll a köznép. És mindnyájukkal szemben a deszkapadon állva, Tabarin gyorsan pergő szavakban kezdi világgá bocsátani hangzatos parade-ját. Háta mögött pedig, a függöny árnyában, a közben visszajött muskétás ölelgeti Francisquinet. »Igenis uraim« — kiált Tabarin — »szerelmes vagyok! (Nevetés.) És pedig, ami a legfurcsább, szerelmes vagyok feleségembe! (Nagy kacaj.) De milyen feleség is az! Engedjék, hogy önöknek bemu-

tassam! (Hátra felé) Francisquine!... Francisquine!... Nem jó, valami dolga lehet. Majd utána nézek.« És ezzel a szegény Tabarin ovtosan félretolja a függönyt és — megkövülve áll az eléje táruló látvány előtt. Ott ül felesége a katona ölében és gondtalan édeleg szerelmében. A bohócz dühe határt nem ismer. Dulful magában, aztán jajveszékkel, átkozódik és fenyegetőzik. Minél jobban dühöng a közönség mely azt hiszi, hogy ez a düh is a játékhoz tartozik, annál hangosabban nevet és »pom-pásnak, természetűnek« találja a bohócz játékát. Tabarin végül, összhányván minden színpadi czókmókját, mely között törét nem találta, rimánkodva kéri a nézőit, adjanak neki kölesön egy kardot. Az egyik gavallér ezt meg is teszi. Tabarin berohan a bódéba és agyonszurja nejét. Ez kívánszorog a színpadra és ott küzködvén férjével, véres kézzel markol ennek arczába. »Mily édes a véred!« kiált az örült Tabarin. Az asszony végső vonaglásában föltápaszkodik és, férjét leszurva hal meg. A nézők még mindig nevetnek és tapsolnak. Csak midőn az egyik néző virágbokrotát akar átadni a »művészi játéku« színésznőnek, veszik észre, hogy halott. A közönség rikoitozva szalad szét; Tabarin kétségbe esetten hanyatlik neje holttestére.

A darab hatása nagy. De nem egységes. Érezte mindenki, hogy a darab finom és előkelő szellemnek a műve; de ez elismerésbe nagy adaga vegyült a visszatetszésnek is, melyet a túlzott realiztikán kívül még az a körülmény is szült, hogy ez a borzasztó véres tragédia, minden megokolásával együtt körülbelül tizenöt perc alatt folyik le. Nem szoktak nálunk ily gyors procedurákhoz. A mi jó volt a régi comedia del arte színpadán, hol az állandó alakok a megállapított cselekvéshez hevenyében találták meg a párbeszédnek legnagyobb részét és ezekkel szabadon kötötték össze a kész tirádkat, az nem igen tetszhetik a mai közönségnek, mely a legapróbb részletekben előkészített hatásokhoz van szokva. A tárgy különösségét tehát még az eljárás furcsasága is növelte, és így történt az, hogy a vélemények feltűnően szétágaztak.

A n g y a l l k a (Tabariné) a ledér komédiánst kitűnően alakította s szerepébe magát teljesen beleélve, különösen az utolsó, elbukási jelenetben érte el a legnagyobb hatást.

B a l a s s a művészi alakítást nyújtott s az örjögő komédiást hűen találó vonásokkal személyesítette s maszkját sem hagyhatjuk említetlenül.

T o m p a kis szerepét jól alakította.

Végül megjegyezzük, hogy az igazgatóság jó akaratu figyelmeztetésünk dacára sem írta ki a színlapra hogy:

csak férflaknak

Paraszt-becsület.

»Tabarin« felesége cz. darabot, a Paraszt-becsület 3-szori előadása követte. A szereplők mind jók voltak s különösen S z a t m á r i Rózsika énekében és jétékában találtunk haladást. M e z e i mint rendesen művészi énekével most is brillirozott.

Végre kifejezzük óhajunkat, hogy a társulat ujonnan szerződtetett tagját, K o r m o s Ferikét is szeretnénk e darabban látni s e célre a Lola szerepét egyszer neki oszthatnák ki, bár az jelenleg is biztos kezekben van.

Ivánffy vendégfellelése. Ivánffy ur a nemzeti színház tagja a jövő héten folytatja vendégszereplését. »C l e m e n c e a u«-ban és »O t h e l l o«-ban. A »Beccület«-ben elért szép sikere után érdeklődéssel várják további föllépéseit. Minkét darab a legjobb kiosztással kerül színré.

A »G e r o l s t e i n i n a g h e r e z e g n é« Offenbach pompás operettjében a »Gerolsteini nagyhercegnő«-ben, mely ma este kerül színré a színikörben, a főbb szerepeket R. Réthy Laura, Szathmári Rózska, Mezey, Csátár, Rónaszéki, Hunyady játsszák a főszerepeket.

Duse Eleonora haldoklik. »Igen, a nagy, a kiváló művésznő, kinek dicsősége az egész világot bejárta, haldoklik és már a halotti szentségeket

is felvette... Igy olvassuk ezt az amerikai lapokban, a mi biztos jele annak, hogy Dusénak amerikai körutja már befejezett dolog és hogy nemsokára el is indul már az új világ felé.

REGENY-CSARNOK.

Magyarosodás Mocsarason.

— Vig elbeszélés. —

Írta: Városy Gyula.

— Ennélfogva mondja ki a t. gyülekezet, hogy jónak, sőt szükségesnek, az időt és körülményeket pedig teljesen megérettnek találta arra, hogy minden hó első vasárnapján magyar szent beszéd tartassék.

A tiszteletes záró szavait egy pillanatnyi ijesztő esőnd, majd oly tiltakozó szóvihar követte, hogy a magyarság apostola közel állott az elájuláshoz. E hangorkánban, mint gyöngeszavú vészharang veszett el az ülnök és kereskedő helyeslése.

Kalánkát soha ily csuffá nem tették még hívei. Az egyébkor szelid bárányok oroszánok gyanánt viselkedtek. Egy része piszszogott, mása ordított, a többi a padlón dörömbözött és beszélni akart.

A magyar érzelmeiről megdicsért, a hazaiszó előszeretetről kiemelt némely hívő ajkáról higgadtabb és udvariasabb szölamok is ütöttek meg füleit. — Abczug, magyarok! — Csak nem bolondultunk meg! — Az ördögnek kell a magyar prédikációja! — Németül sem tud beszélni! — Ezért ugyan kár volt, sógor ide jönni! — Ne esodáld Jörgl, ebéd után van a tiszteletes!

Az »Igazság Kürtjének« martira türelmesen várta a zaj lecsillapultát. Ismerte a lélek életét, türt és várt, míg a gyülekezet kiadja mérgét. Fajó szívvel, de szó nélkül türté el a sérelmek és félremagyarázások özönét. Csak hadd tomboljanak, lesz ez még másképp is.

Az oroszánok lecsöndesedtek, s most a három hazafi hozzálátott az egyesek meggyőzéséhez. Minden fejet és minden szívet külön kell kapacitálni. A nép fia hiúságának tetszett ugyan, hogy csekély személyükkel ily magas urak e fontos ügyben egyenként is foglalkoznak, de a mvráj vésszesen és mindent megsemmisítőleg ismételtlen fölzúgott, sőt akadtak, kik a nazarénus hitet is emlegették.

A triumvirátus halálra szánta magát és küzdött tovább. Hivatkoztak a becsületre, az »Igazság Kürtjére«, a meghurezott papi állásra, a katolikus egyházra, hol már magyarul beszélnek (bőlesen elhallgatva, hogy csak öt szál embernek!) a német hívek eddigi összes jogainak föntartására, sőt újabbak behozatalára. Két atyafi megadta magát. Hátra volt még ötven ember.

A tiszteletes öszülni, az ülnök izzadni, a kereskedő fájni kezdett.

A küzdelem lankadatlanul folyt tovább. Félóra mulva az arany érdemkeresztes kijelentette; ugys ritkán járok a templomba, nem bánom.

A remény éledt. A vezérürü ideát van, a negyvenkilencz birka, ha a természet törvényei nem mondanak ma csütörtököt, okvetetlenül követni fogja.

A természet törvényei ma csütörtököt mondtak. Paklert csak három ember követte. A magyar párt félhatkor összesen nyolcz tagból állott.

Adám ur végzetes lépésre határozta el magát. Tübingai theologus korában, mikor az egyetemet el akarta hagyni, a nagy reformátorról és a felsőbbség iránti engedelmességről remekül kidolgozott egy óráig tartó beszédet tartott. Tanárai megtapsolták. Ez ünnepi dolgozatát csekély alkalmi változtatással, a reformáció emléknapiján, minden év október 31-én elő szokta adni.

Az öregebbek már könyv nélkül tudtak s együtt mormogva követték a pap beszédét, az idegesebbek ész nélkül menekültek az elcsépell dikézió elől.

Némi helyzetszerű bevezetéssel e monumentális beszéd elmondásához fogott, hogy a többi negyvenhatot is vagy megpuhítsa s az engedelmesség jármába kényszerítse, vagy távozásra bírja.

Hat órákor a negyvenhat még rendetlenül ült s egy sem engedelmessékedett. Negyedhétkor ötven megszöktek, félkor nyolcz ember követte a szökevényeket.

A beszéd végén nem mondta az ament, hanem vizet kért s egy újabb alkalmi beszéd megtartásához leborult segélyért könyörögni az Istenhez.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Az osztrák képviselőház ülése.

Bécs, július 20. (Saját tudósítók táv.) A képviselőház az 1895. évi pénzügyi törvényt harmadszori olvasásban, névszerinti szavazással 185 szavazattal 86 ellen elfogadta. Mellette szavaztak: a lengyelek, konzervatívok, slovének, dél-tiroliak, a bal cenztrumpárt és az egyesült német balpárt nagy része; ellene szavaztak; az ifju-csehek, a német nemzetiek, a keresztény szoczialisták, az egyesült német balpárt néhány tagja és több pártönkivüli. Amidőn Bloch dr. igennel szavazott, Schneider felállt és hangosan kiáltotta »Tiltakozom!« Az elnök figyelmeztetése daczára Schneider folytatja közbekiáltásait: »Tiltakozom, tiltakozom! Ez alávalóság! Csalással szerezte mandátumát!« Az elnök Schneider többszörösen és erőlesen rendreutasítja.

A kultuszminiszter a görög kath. érsekhez.

Budapest, július 20. (Saját tud. táv.) Wlassics Gyula kultuszminiszter a görög katolikus érsekhez rendkívül udvarias hangu átiratot intézett, melyben felkéri, hogy a törvényhatóságokkal és azok közegeivel ezentul kizárólag az állam nyelvet használja.

Sztambulov a ravatalon.

A temetés.

Szófia, július 20. (Saját tud. táv.) Sztambulov temetésének részleteit így állapították meg:

A koporsót két órákor a gyászházban beszentelik.

A gyászmenet a Rakovszki-utcán át a gyilkosság színhelyére megy. Itt lesz az első beszéd. Valószínűleg Petkov mondja. Innen a Regens-térre vonul, ahol újra beszédet mondanak.

A Tragovska-utcán és a Dandukov boulevardon keresztül a menet a Szent-Király templomhoz vonul. Itt a koporsót még egyszer beszentelik és a beszentelő pap emlékbeszédet mond. A templomból az Ohlandski temetőbe, az ideiglenes sirba viszik a koporsót.

Bizonyos, hogy a temetésen óriás néptömeg fog résztvenni. Az orosz barátok provokációjától és a Sztambulovisták fanatizmusától a rendőrség annyira aggódik, hogy a menet útja mentén a melékutczákban és házakban az egész helyőrséget felállíttatja. Mindezt ideig a rendet semmi sem zavarja.

Uralkodók részvéte.

Szófia, július 20. (Saját tud. táv.) Sztambulov özvegyének Ferencz József király és az olasz kormány is kifejezte részvétét.

Hir szerint, a szerb király és szerb kormány koszoruja utban van.

A gyilkosok.

Szófia, július 20. (Saját tud. táv.) Az összeesküvők teljesen szervezett társaságot képeztek, amelynek magánosok, hivatalnokok, sőt rendőrök is voltak a tagjai. A bolgár hivatalos körökjól ismerik a gaz szövetséget, s ha nem is pártfogolták, jóakaró türelemmel viseltettek iránta. Kétségtelen, hogy a gyilkosok a szövetség tagjai. A szövetség rejtegeti a gyilkosokat, ami nem nehéz dolog, mert gondoskodás történik róla, hogy ne olyan helyen keressék őket, ahol vannak. A gyilkosok közül kettő még most is Szófiában van és nagyon sokan tudják ezt a bolgár fővárosban. A szövetségnek több tagja az egyik merénylőt Praca határlomáson keresztül Caribródba kísérte. Maga a gyilkos talán tovább állott, de a kisérte, velejöt összeesküvő társai Vlasotin környékén, lebzselnek, és ott is maradnak, amíg az európai izgalom lecsillapult és a szófia köröknek nem kell a külföld ellenőrzésétől tartania. Itt azt hiszik, hogy a szerb kormány a cirkutusaikat meg fogja zavarni s hogy erőlyes lépéseket tesz ellenük.

Szófia, jul. 20. (Saját tud. távirata) Az Agence Balkanique jelenti: A rendőrség Sztambulov három gyilkosát már kinyomozta és letartóztatta. A gyilkosok Bone Georgien és két büntársa. Ugy látzik, a gyilkosok Panizzát akarták megbosszulni.

Közgazdaság.

Portomentesség a gazdasági egyesületek ezredéves kiállítás irodája részére. A kereskedelemügyi miniszter a gazdasági egyesületek kiállítás irodája egyszerű levelezési számára portomentességet engedélyezett. A portomentesség kiterjed a gazdasági egyesületektől a kiállítás irodához küldendő egyszerű levelekre és nyomtatványokra is; kivételt a pénzeslevelek, csomagok és utalványok képeznek. A portomentesen kezelendő levélpostai küldeményeket a címoldalon a feladó iroda vagy egyesület nevével és »kiállítás ügyben portomentes« záradékkal kell ellátni. Elismerést érdemel a miniszter ezen intézkedése, miután ez a gazdasági egyesületeket, a melyek a kiállítás érdekében különben is nagy anyagi áldozatokat hoznak, jelentékeny kiadások alul menti fel és a levélforgalom kívánatos élénkségének előmozdítására előnyösen hat.

Nagyvárad kereskedelmi és iparkamara.
3029—1895. sz.

Értesítés.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur ez évi 44694/IV. sz. leirata értelmében van szerencsénk az érdekelteket a következőkről értesíteni.

A kereskedelmi utazók által Oroszországba külföldről bevitt áruminták vámkezelése tárgyában az orosz császári pénzügyminiszter által folyó évi május hó 14. 26-án kibocsátott szabályzat értelmében a kereskedelmi utazók által külföldről bevitt és ismét kiviendő áruminták beboesátásakor az orosz vámhivatalok külön igazolványt állítanak ki, amelyben az áruminták minősége és mennyisége, valamint az azok után beszédett vám pontosan kitüntették. Ezen igazolvány az áruminták kivitelekor a vámhivatalnál leendő felmutatás végett a kereskedelmi utazóknak adatik, s a vámhivatal az áruminták azonosságának ezen igazolvány alapján való megállapítása után téríti vissza a lefizetett vámot.

Nagyváradon, 1895. július hó 19-én.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Janky József,
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos,
titkár.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. július 19.

Budapest, július 19. I. Készárúüzlet. Buzát ma bőven kínáltak, — a vételkedv mérsékelt volt és szilárd irányzat mellett 15.000 q. hazai buzát 5—10 magasabb áron vásároltak.

Idegen buzákban nem volt forgalom.
Rozs irányzata vevők tartózkodása folytán csöndes, ára 5.50—5.40 frton Budapesten.
Tengeri irányzata változatlan és forgalom nélküli.
Árpa irányzata és ára változatlan.
Zab irányzata valamivel szilárdabb. Elkelt 6.40—6.25 forinton.

II. Határidőüzlet. Amerika tegnap 1/2 centtel olcsóbb áremelkedést jelentett. Az időjárás és a vevők tartózkodók. Árak marokkói háborus hírekre 2—3 krral javultak. Előfordult kötések: buza őszre 6.55—6.61 frt rozs őszre 5.53—5.65 frt, tengeri július—augusztusra 5.70—5.79 forinton, tengeri augusztus—szeptemberre 5.72—6.83 frt, zab őszre 5.59—5.65 frt, káposzta-repeze augusztus—szeptemberre 9.55—9.56 forinton.
Zárlatkor maradt: buza őszre 6.26—6.63 forinton, rozs őszre 5.62—5.64 frton, tengeri júliusra—aug.-ra 5.80—5.81 frton, tengeri augusztus—szeptemberre 5.81—5.82 frton, zab őszre 5.63—5.65 frton, káposzta-repeze augusztusra—szeptemberre 9.40—9.50 forinton.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. július 20-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	123.50
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	99.80
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	125.25
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	103.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	122.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	98.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	101.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	98.75
Magyar nyeremény sorsjegy-kölesön	—	—	—	—	158.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	—	—	147.—
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	100.75
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	101.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	123.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	—	—	157.—
Osztrák-magyar bankrészvény	—	—	—	—	1070.—
Magyar hitelbank részvény	—	—	—	—	488.50
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	400.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	—	—	—	—	432.25
20 frankos arany (Napoleon'or)	—	—	—	—	963.—
Német birodalmi márka	—	—	—	—	59.45
London vista	—	—	—	—	121.50
Paris vista	—	—	—	—	48.20
20 márkás arany	—	—	—	—	11.89

SZINKÖR NAGYVÁRADON

Nagy béreltszűnet.

IV. Kis béreltszűnet.

Ma, Vasárnap délután fél 4 órákor leszállított helyárrakkal béreltszűnetben

Gróf Monte Christó.

Dráma 5 felvonásban.

Nagy bérelt 79. sz.

IV. Kis bérelt 19. sz.

Páratlan.

Páratlan.

Este fél 8 órákor rendes helyárrakkal béreltfollyamban

A gerolsteini hercegnő.

Offenbach nagy operettje. 3 felv. 4 képbén.

Az előadás kezdete fél 8, vége 10 órákor.

Holnap hétfőn, július hó 22-én béreltfollyamban

Iványf Jenő ur, a nemzeti színház tagja vendégfellépésével:

Clemenceau.

Színmű.

NYILTTÉR.

Haszonbéri hirdetés.

A n.-várad i. sz. káptalani uradalom a gypjuj határban fekvő

nagy méhesi

mintegy 360 kath. hold birtoka azonnal haszonbérbe adatik. A bérelti feltételek az uradalom központi irodájában (Barátok-utca 804. sz.) a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyvárad, 1895. július 14.

Szabó Ferencz,
urad. igazgató

1863—3

(Utánnymás nem díjazatik.)

Kiadó lakások.

Az Apáczá-utca 3-ik számú bérházban
(ahol a »TISZANTUL« szerkesztősége és kiadó-
hivatala van)

nagyobb és kisebb lakások

folyó évi augusztus hó 1-ére
kiadók.

180 11-0

Értekezhetni Dr. SCHWEIGER EDE
ügyvédnél Apáczá-utca 383—18. szám.

A legszebb nyári mulatóhely.

A forró évad beálltával, tisztelettel ajánlom
az üdülni vágyó közönség, különösen a nyári
lakkkal nem bírók becses figyelmébe a Kálvária
alatt levő ozondús, üde hegyi levegővel bíró
árnyas

nyári mulatóhelyiségemet

Nagyvárad e legkellemesebb közkedvelt
nyári vendéglőjében a nagyságos táblabírói
kár törvényszénete folytán, péntek délután ki-
vételével naponta

3 jól gondozott teke-pálya,

továbbá kellemetlen idő esetre tágas, diszes
üvegezett pavillon, fedett terrasz áll t. ven-
dégeim rendelkezésére.

Naponta délután és este jó czi- gány-zenekar.

Minden pénteken rántott harscsa.

Gazdag választéku étlap, izletes ételekkel,
tisztán kezelt hegyi borokról kezeskedem.

(189) 1-1 Kiváló tisztelettel

KÁRGER SÁNDOR,

nyári vendéglő tulajdonos.

☛ Telefon összeköttetés. ☛

Önkéntes árverés.

Folyó hó 24-én, szerdán délután
3¹/₂ órakor a »László«-malom 1-ső telepén

különféle

eszközök és anyagok

u. m. kövágó csákányok, buzogányok, seprők,
selyem szítaszövetek, gépolaj, hengerolaj, mázsák,

serlegek, hajtósíjakk, táblás szekerek stb. árverés
utján a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés
mellett el fognak adatni, mire a venni
szándékozók ezennel meghivatnak.

A nagyvárad

(188) 2-2

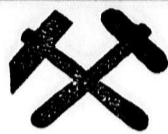
„LÁSZLÓ“-gőzhengermalom

részvénytársaság

felszámoló bizottsága.

Iparosok és gazdák figyelmébe

ajánljuk

locomobil fűtéshez

kitűnően alkalmas

salgótarjáni és petrozsényi

darabos, koczka- és dió-szenünket,
valamint aknaszenünket kazán fűtéshez.

Mérsékelt árak, gyors és pontos szállítás.

Megrendelések az alulirt igazgatósághoz vagy Fischer Sámuelhez Nagyváradra intézendők

A salgótarjáni kőszénbánya részvény-társulat.

igazgatósága,

Budapest, V., József-tér 14. sz.

10-10

FÖLDVÁRY VILMOS

egész ujonnan gépekkel berendezett műfestészeti és vegyészeti mosóintézetet
rendeztem be, hol személyes vezetésem alatt készülnek el a megrendelt munkák.

Nagyváradon, Lovas-utca, 640. sz. (a nemzeti hid mellett.)

Kényelem szempontjából felvállaló helyiségemet Bémer-tér, Fő-utca, Karaguj-ház rendeztem be.

A vegyi mosásban minden tárgy bármilyen gazdagon díszített is (csipke vagy más díszítés) fejtelten állapotban tisztítatik,
teljesen mindegy, hogy az illető szövetnek milyen minősége és színe van. A tisztított tárgyak visszanyerik eredeti színüket, ismét
ujak lesznek és a kiszolgáltatás után azonnal használatba vehetők.

Csipkefüggönyök a legolesőbb árban tisztítatnak és fehérittetnek, vagy kívánat szerint bármely színre festetnek.
Mindenféle butorszővetek színfelelevenítésre vagy újra festésre elvállaltatnak.

Vegyi mosásra elfogadtatnak: Férfi-, női-, gyermek- és egyenruhák, színházi öltözékek, egyházi ruhaneműek, nyakkendők, szőnyegek, butor-
szövetek, terítők és többféle színezéssel ellátott himzések, bársony öltözékek, különféle arany-, ezüst-, bársony-, selyem- vagy bármilyen díszszel
ellátott tárgyak is.

Női fekete gyapotruhák oliv, barna vagy sötétzöld színre festhetők. — Finom selyem öltözékek a legajánlatosabb módon, világos ruhák
bármilyen divatos színre festhetők.

Gyászruhák haladéktalanul elkészítetnek. Alkalmi ruhák 24 óra alatt készítettnek el.

Miután helyben *eddig egyedül vaggok*, ki ezen vegyészeti műtisztítás és Detacherozás (pecsét tisztítás) ipar-
szerüleg megtanultam, bel- és külföldön huzamos időig a legnagyobb festő- és tisztító-intézetekben működtem,
képes vagyok az ezen szakmába vágó munkáknak a legmagasabb igényeknek is megfelelni, és ez által azon kellemes helyzetbe is
jutottam, hogy egy régen érzett hiány pótlására határoztam el magamat

a vegyészeti tisztítás kézikönyve

kiadásával, mely e téren valóban lézagnpótló munka. — El ne mulassza tehát senki, kézi könyvem, melynek ára 3 frt megsze-
rezni, különösen kinek érdekében áll, ugymint ruhatisztítók, szabók, háziasszonyok és mosónők ezen könyvecskét, mely az alant
felsorolt mosás és tisztításról a legjobb utbaigazítást adja.

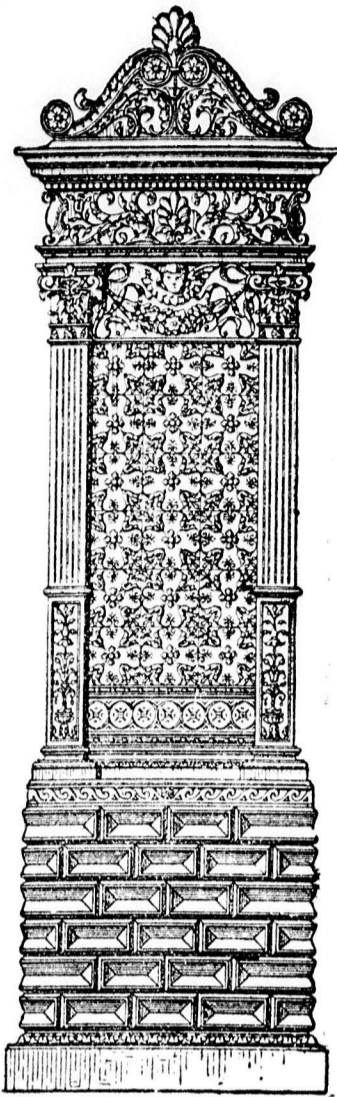
Kézikönyvem a következő vegyészeti tisztításról ad utbaigazítást:

1. Vászón- és pamut, ugy mint fehéremű stb. fehéritése.	6. Világos vagy virágos karton vagy szatén mosása.	14. Az összes vegyészeti tisztítás.
2. Fehér gyapju és selyemkelmék mosása és fehé-
ritése.	7. Színes selyemkelmék mosása.	15. A már használt piszkos benzín tisztítása.
3. Himzett tárgyak legezelszerűbb mosása.	8. Világos színű gyapjuszövet mosása.	16. A Detacherozás vagy az összes pecsét-
tisztítás.
4. Fehér csipkefüggöny tisztítása.	9. Férfi ruhák mosása.	17. Pecsét-tisztító szappan készítése.
5. Fehér selyem csipke és fátjol mosása és fehé-
ritése.	10. Strucztollak mosása és fehéritése.	18. Finom kékítő készítése.
	11. Kimosott tárgyak keményítése.	19. Kimosott vagy kifakult világos színű ruhák
fehéritése.
	12. Színes szőnyegek tisztítása.	
	13. Fehér glagé kosztlyú tisztítása.	

Kapható a szerzőnél: **Földváry Vilmosnál**, Lovas-utca 640. szám.

Oly egyének, kik a vegyi mosást, a Detarichozást (pecsét tisztítást) praktikusnak óhajtanak megtanulni, azt nálam rövid
idő alatt és **csekély díjazás mellett** megtanulhatják.

(161) 5-10

TÓTH LAJOS

Hardtmuth-féle porcellán és majolika,
ugyszintén saját készítményű

tűzálló kályha, kandalló, takaréktűzhely és fürdőkád
NAGY RAKTÁRA

NAGYVARAD, Kis-Fürdő-utca 466. szám a. (Saját ház.)

TELEFON ÖSSZEKÖTTETÉS!

Van szerencsém becses tudására hozni, miszerint Nagyváradon, Kis-Fürdő-utcán (saját ház) évek óta fennálló **KALYHA-RAKTÁRAMAT** megnagyobbítottam és a Hardtmuth (Budweis) céggel való előnyös üzleti összeköttetésemmel fogva azon kellemes helyzetben vagyok, hogy úgy a saját, valamint a külföldi gyártmányu legjobb minőségű

kandallók, kályhák, takaréktűzhelyek és fürdőkádak

készítését a legolcsóbb árak mellett eszközölöm és árusítom el.
Régi kályhák, takaréktűzhelyek átrakását és javítását pontosan teljesítem.
Ez alkalommal felhívom becses figyelmét

**a Hardtmuth-féle kályhák, kandallók,
takaréktűzhelyek és fürdőkádakra,**

melyekből helyben kizárólag *csak én vagyok jogosítva raktárt tartani.*

Ennélfogva úgy a helybeli, valamint a fővárosi cégek bármelyikével csin, választék és olcsóság tekintetében versenyezem.

Kályhám jósága, tartóssága és fűtő képességeért teljes szavatosságot vállalok.

Elvem törekvéssel oda juthatni, hogy a mai előhaladott korszellel igényeinek jöminőségű és izletes kivitelben, megfelelő szolid árak és pontos kiszolgálással megfelelhessenek.

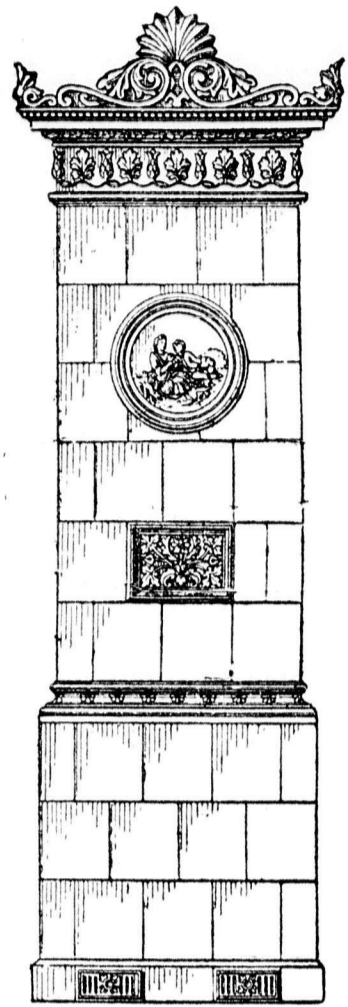
Azon reményben, hogy e nembeli szükségleteit nálam fogja beszerezni, becses pártfogását kérve, maradok

kötő tisztelettel

Tóth Lajos,

kályhás.

(85) 19-25

Lapunk számára hirdetések felvételnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám.

MŰVEK,
FOLYÓIRATOK,
HIRLAPOK,
VONALZATOK,
GAZDASÁGI
NYOMTATVÁNYOK,
EGYHÁZI,
KÖZSÉGI
ES EGYÉB
HIVATALOS
NYOMTATVÁNYOK,
KÖRLEVELEK,
LEVÉLBORITÉKOK.

ELVÁLLAL ÉS KÉSZIT:
IZLÉSES KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Videki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK,
SZÁMLÁK,
FALRAGASZOK,
BÁLI MEGHÍVÓK,
TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
NAPTÁRAK,
PALACZKFELIRATOK,
NÉVJEGYEK,
GYÁSZLAPOK,
STB. A
NYOMDAI SZAKBA
VÁGÓ
NYOMTATVÁNYOK
KÉSZÍTÉSE.

(160) 8-0

EGYHÁZI NYOMTATVÁNYOK

* * * * * nagy raktára. * * * * *

Tanulók a nyomdában felvételnek.

**!! Kedvező alkalom
olcsón vásárolni!!**
előre haladott időny miatt
fürdőöltönyök,
köpenyek,
uszonadrágok,
satin és flanel Tourista ingek,
posztó- s szalmakalapok,
sárgabőr és brüner cipők,
férfi és női napernyők,
kesztyük és harisnyák
eredeti gyári árakban
kaphatók
(182) 3-5

Fabry Testvéreknel
Nagyváradon
Körös-utczán
Olasz! T-6-utczán

Magyarország sok száza menő ásványvizei között

a „Gieshübl“ viznek egyetlen hasonmása!
BODOKI

„MATILD-FORRÁS“

rendkívül szénsavdús és páratlanul tiszta égvényes
ásványvíz.

Elsőrangú asztali- és üdítő ital

a melynél tisztább, egészségesebb és kellemesebb
ásványvizet képzelni sem lehet.

Legjobb vegyelemzés: „... a bodoki »Matild-
forrás« vize a legtisztább és legértékesebb égvényes
ásványvízünk. Ható alkotó részei közül nátriumbicar-
bonát- szénsavtartalma jóval nagyobb, mint a hasonló
természetű (gieshübl, radenci, preblai, bilini kron-
dorfi, luh Margit stb.) vizek. Ritka nagy szabad- és
félíg kötött szénsavtartalmának s kitűnő kezelésének
tulajdonítható, hogy a víz üledéket nem képez; gyó-
gyító célokra használva érvényre jut a víz minden
alkotó része...»

Budapest, 1895. ápril 21.

Dr. Hankó Vilmos, s. k.

Orvosi tekintélyek egybehangzó nyilatkozata:

... a bodoki Matild víz kitűnő hatással van az
emésztő és légző szervekre. A köhögési inger, rekedt-
ség, tüdőhurut ugyancsak járulnak mellette. Vérke-
ringési zavaroknál, epe-, vese- és scrofulosus bajok-
nál is nem egyszer tapasztaltatott igen jó hatása. Élrendi
italul és járványos időben ivóvíz helyett használva,
megbecsülhetlen.»

Borral, cognakkal, gyümölcs-szirupokkal, vagy
tisztán magában használva a »Matild« víz igazán
pompás ital.

Árjegyzék és a víz leírása szívesen küldetik.

Árak Nagyváradon üveggel együtt egy liter 17
kr., fél liter 13 kr.

Nagyváradon főraktár **Wurst József** fűszer- és
esemegé kereskedése: kapható továbbá minden ásvány-
víz-üzletben és nevezetesebb vendéglőben.

Hazafias tisztelettel 175 12-0

György József, forrás kezelője.
(Háromszék-megye) **Bodok** (Háromszék-megye.)

Tejeladás.

A nagyváradai I. sz. káptalani
uradalom micskei gazdaságából nap-
ponként literes és félliteres bedu-
gaszolt palackokban, kifogástalan
minőségű, egészséges tej fog Nagy-
váradra a vevők részére beszállit-
tatni.

Megrendelést elfogad az urada-
lom központi irodája Barátok-utca
804. sz. a. s ugyanott az eladás
feltételei is megtudhatók.

Szabó Ferencz,

(2) 0-33 uradalmi igazgató.

Czégváltozás.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására juttatni,
hogy a **24 év óta** főmálló **Bartsch Sándor-féle**

arany-, ezüst- és ékszer-üzletet

folyó évi július hó elsején átvettem és saját nevem alatt tovább vezetem.
Ajánlom mindennemű **arany, ezüst ékszeráruimat,** továbbá
arany és ezüst

egyházi szereket

u. m.: **kelyheket, szentségtartókat és gyertyatartókat.**

Teljes tisztelettel

SICHERT EDE,

ékszerész.

185 5-5

SZABÓ GYULA

**Első nagyváradai gőz- és
vizerőre berendezett mű-
festő és vegyészeti ruha-
tisztító intézete.**

Nagyvárad, N.-Körös-utca 720. szám,
saját ház.

Fiókvállalat Zöldfa-utca, „ZÖLDFÁ“ kávéházzal szemben.

Bátor vagyok a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, miszerint azon szeren-
esés helyetbe jutottam, hogy **König K.** budapesti műfestő és vegytisztító-gyáros ur helybeli fiók-
vállalatának az összes raktáron levő munkáit és berendezéseit átvettem, abból kifolyólag üzletemet
oly erővel gyarapítottam, hogy a legmagasabb igényeknek is megfelelhettek. Törekvésem odairányul,
hogy a nagyérdemű közönség bizalmát és iránymában való pártfogását kiérdemeljem, ezért elha-
tároztam, hogy az eddigi árakból 30%-os engedménnyel fogom az eddig nélkülözött legsikeresebb
festészet- és vegyészeti tisztításokat eszközölni.

Intézetemben vegyészeti tisztítatnak, teljesen bontatlan állapotban: Uri- és fiu-
öltönyök, női- és gyermek-ruhák, mindennemű hímzett munkák, katonatiszti ruházatok mindennemű
egyenruhák, egyházi ruhák, sálók, belépek, csipkék, szallagok, selyem- és bőrkesztyük, napernyők,
tollak, szarvasbőrnadrágok, színházi ruhák, csipke- és tunisz függönyök, szobaszőnyegek, butor-
szövetek.

Mindenzen tárgyak gőzállali festéssel kívánatszerinti színre, mintaszerint a legsikereseb-
ben festhetők. Felsőzör, satin, vagy creton kelmék a festés után a legdivatosabb mintanyomatokkal
láthatók el.

Tájékoztul alább jegyzem az egyes tárgyak vegyészeti tisztításáért számítható árakat
egy férfi-öltöny javítással 1 frt 50 krtól feljebb, tisztú (Péacséviés) nadrág 70 kr., vászon nadrág
40 kr., blous 1 frt 50 krtól feljebb, napernyő 80 kr., kesztyű és nyakkendő 15 kr., csipke-függönyök
tisztítva vagy butorhoz illően festve 30 krtól feljebb.

A szintársulat t. tagjai részére: férfi-öltönyök 1 frt 40 krtól, női ruházatok, alj és blous
1 frt 40 krtól feljebb, különleges darabok melyen leszállított árban. A tisztított tárgy az átadás
után azonnal használható vehető. Előforduló gyászesteknél, ruhák haladék nélkül festetnek. Postai
megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Nem mulasztom el a nagyérdemű közönségnek egyidejűleg az irántam tanúsított eddigi
szíves pártfogását megköszönni s kérem továbbra is engem ebben részesíteni.

Teljes tisztelettel

SZABÓ GYULA,

ruha vegytisztító és műfestő.

(157) 7-20